

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hankintaohje

Aluehallitus 26.9.2022

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Sisällys

1	HANKINTAOHJEIDEN SOVELTAMINEN JA HANKINTOJEN PERIAATTEET	4
1.1	Soveltaminen	4
1.2	Määritelmät	6
1.3	Hankintaperiaatteet	9
1.4	Palvelun tuottamiseen käytettävä henkilöstö	11
1.5	Toimivalta hankinta-asioissa	12
1.5.1	Aluehallitus	13
1.5.2	Tulevaisuuslautakunta	13
1.5.3	Hallintosääntö 78 § Hankinnat	13
1.5.4	Sosiaali- ja terveystalushankintojen päätöksenteko	14
1.5.5	Muiden hankintojen päätöksenteko	15
1.6	Yhteishankinnat	15
2	KILPAILUTTAMINEN	17
2.1	Milloin julkinen hankinta on kilpailutettava?	17
2.2	Hankintaprosessi	18
2.3	Kynnysarvot ja toimintatavat	19
2.3.1	Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat, toimintatapa	21
2.3.2	Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat, toimintatapa	24
2.3.3	EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat, toimintatapa	26
3	HANKINTAMENETTELYT	28
3.1	Avoin menettely	28
3.2	Rajoitettu menettely	29
3.3	Neuvottelumenettely	30
3.4	Kilpailullinen neuvottelumenettely	32
3.5	Suorahankinta (= hankinta ilman kilpailuttamista)	33
3.6	Innovaatiokumppanuus	36
3.7	Sähköinen huutokauppa	37
3.8	Puitejärjestely	37
3.9	Dynaaminen hankintajärjestelmä	39
3.10	Hankintamenettelyt sosiaali- ja terveystalushankinnoissa	39

4	HANKINTAPROSESSI	41
4.1	Hankintojen suunnittelu	42
4.2	Hankintojen toteutus	44
4.2.1	Tarjouspyynnön laatiminen	44
4.2.2	Hankinnasta ilmoittaminen ja hankintailmoitukset	49
4.2.3	Tarjousten arviointi ja vertailu	51
4.2.4	Hankintapäätös ja tiedoksianto.....	53
4.2.5	Muutoksenhaku hankintapäätökseen	55
4.2.6	Hankinnan keskeyttäminen	56
4.2.7	Hankintasopimuksen laatiminen.....	57
4.2.8	Vakuudet	58
4.2.9	Ennakot	58
4.2.10	Tilaaminen.....	59
4.2.11	Tavaran vastaanotto sekä palvelujen ja urakan hyväksyminen.....	59
4.2.12	Hankintamenettelyä koskeva kertomus	60
4.3	Hankintojen/sopimusten seuranta ja reklamointi.....	60
4.3.1	Option käyttöönotosta päättäminen.....	62
5	HANKINTA-ASIAKIRJOJEN KÄSITTELY	63
5.1	Asiakirjojen julkisuus, salassapito ja vaitiolovelvollisuus.....	63

LIITTEET

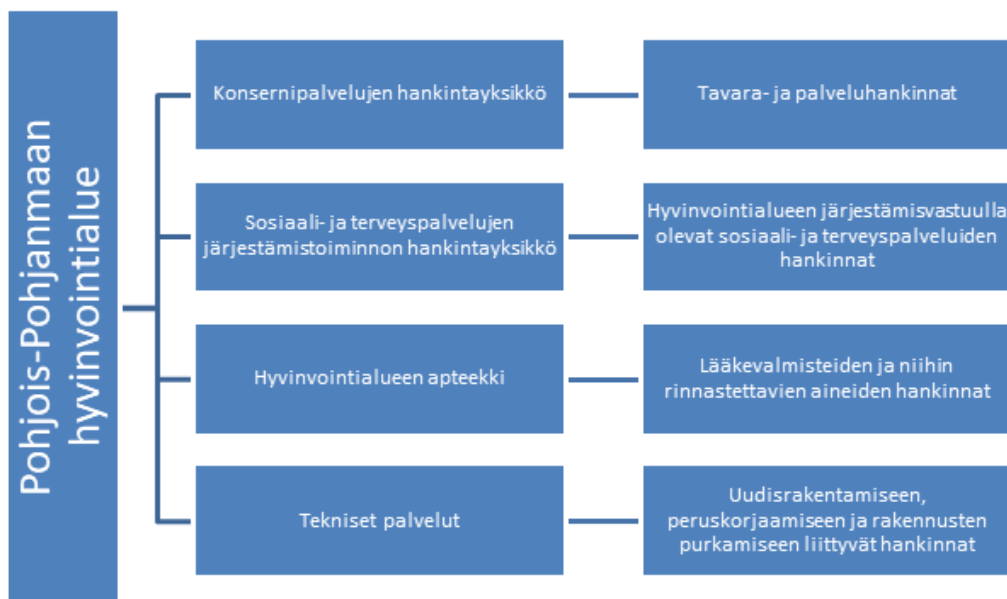
Liite 1: Hyvinvointialueen konserni ja sidosyksiköt

Liite 2: Henkilötietojen käsittelyn ehdot + liitteet

1 HANKINTAOHJEIDEN SOVELTAMINEN JA HANKINTOJEN PERIAATTEET

1.1 Soveltaminen

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on hankintalain 5. §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö. Hankintojen valmistelu ja toteutus on jaettu konsernipalvelujen hankintayksikköön, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistoiminnon hankintayksikköön, hyvinvointialueen apteekkiin ja teknisiin palveluihin (jatkossa kilpailuttava yksikkö). Konsernipalvelujen hankintayksikössä tehdään tavara- ja palveluhankinnat, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistoiminnon hankintayksikössä tehdään hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnat, apteekin toimesta tehdään lääkevalmisteiden ja niihin rinnastettavien aineiden hankinnat ja tekniset palvelut -palvelualue toteuttaa uudisrakentamiseen, peruskorjaamiseen ja rakennusten purkamiseen liittyvät hankinnat tarvittavine asiantuntijapalveluineen.

Tätä hankintaohjetta sovelletaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella (jatkossa hyvinvointialue) kaikkiin tavaroiden ja palvelujen hankintoihin. Hankinnalla tarkoitetaan organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä hankinnan taloudellisesta arvosta riippumatta. Hankintaohjetta sovelletaan myös leasing-rahoituksella, lahjoitusvaroilla, valtion tutkimusrahoituksella tai testamenttivaroilla tehtäviin hankintoihin. Kilpailuttava yksikkö voi lisäksi antaa täydentäviä menettelytapaohteja.

Hyvinvointialue päättää omasta organisaatiostaan ja siitä, tuotetaanko palvelut omana työnä vai ostetaanko palvelut organisaation ulkopuolelta. Palvelujen järjestämistapa linjataan hyvinvointialuestrategiassa ja järjestämissuunnitelmassa. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen ulkoistamisessa on huomioitava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) vaatimus siitä, että hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. Lisäksi on huomioitava saman lain 3 luvun asettamat rajoitukset palvelujen hankkimiseen yksityiseltä palveluntuottajalta.

Hyvinvointialueen hankinnoissa noudatetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016, myöhemmin hankintalaki), lakia hyvinvointialueesta (611/2021, myöhemmin hyvinvointialuelaki), hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), lakeja sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä hyvinvointialueen hallintosääntöä ja tätä hankintaohjetta. Hankinnoissa noudatettavasta sopimusmenettelystä on säädetty erikseen muun muassa oikeustoimilaisissa ja kauppalaissa.

Hankintojen toteutuksessa on noudatettava hankintalakia ja muuta julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä sekä tätä hankintaohjetta. Hankintalainsäädännön velvoitteet koskevat ainoastaan itse kilpailuttamisprosessia. Hankintalaki säätelee vain ulkopuolisilta toimittajilta ostamista.

Hyvinvointialue voi itse määritellä hankintatarpeensa huomioiden se, että hankintojen tulee olla syrjimättömiä ja tasapuolisia. Hyvinvointialueella on oikeus huomioida haluamansa laatu, asiakasnäkökulma ja muut vastaavat asiat päättäessään hankinnan sisällöstä eikä se ole velvollinen hankkimaan tuotetta tai palvelua pelkästään edullisimman hinnan perusteella.

Hankintalakia ei sovelleta palveluhankintoihin, jotka koskevat maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaa tai vuokrausta millä tahansa rahoitusmuodolla. Laki ei koske myöskään audiovisuaalisten mediapalvelujen, oikeudellisten välimies- ja sovittelupalvelujen, tiettyjen oikeudellisten palvelujen ja tiettyjen rahoituspalvelujen hankintaa. Myös työsopimukset jäävät hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Hyvinvointialueen henkilöstöpalvelut ohjeistavat henkilöstön hankintaan liittyvissä asioissa.

Hyvinvointialueen hankinnat hoidetaan pääosin keskitetysti kilpailuttavissa yksiköissä. Kilpailuttavat yksiköt kilpailuttavat kaikki hyvinvointialueen hankinnat yhteistyössä substanssi- ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

Sidosyksikköhankintoihin ei sovelleta hankintalakia. Sidosyksikköhankinnan edellytykset on määritelty hankintalain 15. §:ssä. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa liiketoimintaa vain vähäisessä muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.

Sidosyksikköhankintaan päätyminen tulee aina perustella suhteessa omaan tuotantoon ja hankintalain mukaiseen kilpailutukseen erityisesti kustannusten näkökulmasta. Sidosyksikköhankinnoista tehdään hankintapäätös ja tarvittaessa suora hankintailmoitus, joka julkaistaan Hankintailmoitukset.fi-sivustolla (katso tarkemmin kohdat 4.2.2. Hankinnasta ilmoittaminen ja hankintailmoitukset / Ilmoitus suora hankinnasta ja 4.2.4. Hankintapäätös ja tiedoksianto). Hyvinvointialueen sidosyksiköt on esitetty tämän hankintaohjeen Liitteessä 1.

Hankintalakia ei sovelleta myöskään hankintayksiköiden väliseen yhteistyöhön. Tämän niin sanotun horisontaalisen yhteistyön edellytykset on määritelty hankintalain 16. §:ssä. Kyse on tyypillisesti hyvinvointialueiden välisestä yhteistyöstä. Yhteistyön edellytyksenä on, että hankintayksiköt (julkisyhteisöt) toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut. Hyvinvointialue tekee aktiivisesti yhteistyötä muiden hyvinvointialueiden sekä YTA-hyvinvointialueiden kanssa.

Hankintoja voidaan toteuttaa myös hankintalain 21. §:n tarkoittamina yhteishankintoina. Hankintaan osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta, jos hankinta toteutetaan kokonaisuudessaan kaikkien hankintaan osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja niiden puolesta. Yhteishankintaan osallistuvien hankintayksiköiden vastuujaoista on tehtävä päätös ja sovittava yhteistyöaluesopimuksella, hallintosäännöllä tai muulla tavalla.

Hyvinvointialueen konsernin sisäisiin hankintoihin ei sovelleta hankintalakia. Hyvinvointialueen konserni on esitetty tämän hankintaohjeen liitteessä 2.

1.2 Määritelmät

Hankintaohjeessa käytetään muun muassa seuraavia määritelmiä:

Ehdokas

Toimittaja, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua tarjouskilpailuun tai jolta on pyydetty tarjous.

Hankintailmoitus

Hankintailmoituksen julkaisemisesta käynnistyy hankintalainsäädännön mukainen hankintaprosessi.

Hankintapäätös

Toimivaltaisen viranomaisen tekemä hankintaa koskeva kirjallinen päätös ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavasta ratkaisusta sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta.

Hankintasopimus

Kirjallinen sopimus, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavarankäytön hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan.

Hankintayksikkö

Hankintalaissa määritelty toimija, tässä hankintaohjeessa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (PPHVA), jonka tulee hankinnoissaan noudattaa hankintalakia.

Hilma

Julkisten hankintojen palvelu, jossa hankintayksiköt voivat tehdä ennakoilmoituksen, hankintailmoituksen ja jälkilmoituksen hankinnoistaan.

Käyttöoikeussopimus

Palvelua tai rakennusurakkaa koskeva sopimus, jossa palvelun tai rakennustyön vastikkeena on joko toteutettavan palvelujärjestelmän (esimerkiksi vesijohtoverkoston) käyttöoikeus tai rakennettavan kohteen käyttöoikeus taikka tällainen oikeus ja maksu yhdessä.

Osallistumishakemus

Hakemus, jolla ehdokas pyytää saada osallistua perustettuun hankintajärjestelmään ja saada mahdollisuuden ottaa osaa tarjouskilpailuun.

Palveluseteli

Palvelusetelillä tarkoitetaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden saajalle myöntämää sitoumusta korvata palvelujen tuottajan antaman palvelun kustannukset hyvinvointialueen ennalta määrittelemään arvoon asti. Palveluseteli on yksi tapa järjestää hyvinvointialueen vastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveystalouden palveluja.

Rakennusurakka

Julkisten hankintojen tarkoittama rakennusurakka on talon-, maan- tai vesirakennustöiden taloudellinen tai tekninen kokonaisuus.

Rakennusurakkasopimus

Hankintasopimus, jonka tarkoituksena on liitteessä B tarkoitettuun toimintaan liittyvän rakennustyön tai rakennusurakan toteuttaminen taikka suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä.

Suunnittelukilpailu

Menettely, jossa hankintayksikkö voi hankkia suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla, ja kilpailussa voidaan antaa palkintoja.

Tarjoaja

Toimittaja, joka on jättänyt tarjouksen.

Tarjouskilpailu

Hankintaprosessin vaihe, jossa hankintayksikkö julkaisee tarjouspyynnön ja johon toimittajat voivat jättää tarjouksen.

Tilaaaja

Hankintayksikkö, joka toimii hankintalain tarkoittamana hankinnan kilpailuttajana (katso hankintayksikkö). Tilaaajaksi kutsutaan myös hankintasopimuksen toteuttamiseen liittyvän tavaran, palvelun tai rakennustyön tilaaja samoin kuin suorassa hankinnassa toimivaa hankintayksikön edustajaa.

Toimittaja

Tavaran toimittaja, palveluntuottaja tai urakoitsija, joka tarjoaa markkinoilla tuotteitaan tai palveluitaan. Toimittajaksi kutsutaan myös hankintakilpailun voittanutta tilaajan sopimusosapuolta, joka vastaa hankintasopimuksesta.

Vaatimusmäärittely

Vaatimusmäärittelyllä tarkoitetaan hankinnan kohteen määrittelyä tai hankekuvausta, hankinnan kohteeseen liittyvien muiden laatuvaatimusten ja sopimusehtojen sekä ehdokkailta tai tarjoajilta vaadittavien ominaisuuksien määrittelyä sekä tarjouksen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteen (halvin hinta / hinta-laatusuhde / edullisimmat kustannukset) ja vertailuperusteiden suhteellisen painotuksen määrittelyä.

Valintaperuste

Valintaperuste on tarjouspyynnössä ilmoitettava tieto siitä, millä perusteella hankintayksikkö valitsee kilpailutuksen voittajan. Tarjousten valintaperusteena on aina kokonaistaloudellinen edullisuus, jonka peruste voi olla joko halvin hinta, edullisimmat kustannukset tai hinta-laatusuhde.

1.3 Hankintaperiaatteet

Hankintalaissa säädetään julkisten hankintojen kilpailuttamisesta. Lain tavoitteena on saada aikaan kilpailua ja sitä kautta tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää innovatiivisten, laadukkaiden ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja yhteisöjen mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin. Hankinnat on toteutettava taloudellisesti, tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioiden.

Hankintalain periaatteiden mukaisesti hankintayksiköiden on hankinnan suuruudesta riippumatta kohdeltava hankintamenettelyyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja asetettava hankinnan vaatimukset oikeassa suhteessa hankittavan tuotteen tai palvelun kanssa. Periaatteita on noudatettava hankintaprosessin jokaisessa vaiheessa.

Syrjimättömyysperiaatteen tarkoituksena on varmistaa, että toimittajilla on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin ja että menettelyyn osallistuneita toimittajia kohdellaan yhdenvertaisesti.

Avoimuusperiaatteella tarkoitetaan hankintamenettelyn läpinäkyvyyttä sekä riittävän ja tasapuolisen informaation tarjoamista toimittajille. Avoimuusperiaate edellyttää, että tarjousten vertailuperusteet ilmoitetaan etukäteen ja että kaikista lain soveltamisalaan kuuluvista hankinnoista julkaistaan avoin ilmoitus sähköisesti. Lisäksi edellytyksenä on, että hankinta-asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia ja tarjouskilpailun ratkaisusta tiedotetaan kaikille asianosaisille.

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyssä asetetut vaatimukset ovat oikeassa suhteessa hankinnan kohteen kanssa. Periaate korostaa sitä, että hankintayksiköiden tulee pystyä perustelemaan asettamiensa vaatimusten

tarpeellisuus ja tavoitteet. Asetetuilla vaatimuksilla ei saa perusteettomasti jättää toimittajia hankintamenettelyn ulkopuolelle.

Hyvinvointialueen hankinnat on suoritettava taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä olemassa olevat kilpailuolosuhteet on hyödynnettävä. Hankintojen toteuttamisessa on huomioitava tarkoituksenmukaisella tavalla alueen elinvoimaisuuteen liittyvät tekijät, erikokoisten ja erilaista oikeudellista muotoa edustavien toimittajien osallistumisen mahdollisuudet. Tarjousasiakirjojen laatimisessa on kiinnitettävä huomiota pienten ja keskisuurten sekä paikallisten toimittajien edellytyksiin osallistua kilpailutuksiin.

Hankintoja valmistellessa on arvioitava, miten ja millä tavoin hankinnoissa huomioidaan lainsäädännön mukaisesti ympäristönäkökohdat, kierrätys, kestävän kehityksen periaatteet, eettiset näkökohdat, yhteiskuntavastuu, työllistäminen sekä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA). Vastuullisuusnäkökohdat voivat koskea tarjoajan soveltuvuutta, hankinnan kohteen vähimmäisvaatimuksia tai vastuullisuudesta voidaan antaa pisteitä tarjousten vertailussa. Vastuullisuusnäkökohta voidaan ottaa huomioon myös hankintasopimuksen erityisehdoissa.

Hankintojen yhteydessä ei saa vastaanottaa henkilökohtaisia etuja. Tarjouspyynnön julkaisun jälkeen ei saa osallistua sellaisiin toimittajien järjestämiin tapahtumiin tai tilaisuuksiin, joilla voisi olla vaikutusta hankintaprosessiin. Mikäli hankintaprosessi edellyttää matkustamista joko kotimaassa tai ulkomailla (esimerkiksi tarjousvertailuvaihe), tapahtuu se aina hyvinvointialueen kustannuksella ja tavanmukaisella virkamatkapäätöksellä. Toimittajan kustannuksella tapahtuva matkustaminen tai tilaisuuksiin osallistuminen ei ole sallittua.

Henkilön, joka osallistuu hankinnan valmisteluun tai päätöksentekoon missä tahansa hankinnan vaiheessa ja/tai tavarain tai palvelun tarkistamiseen, tulee olla esteetön. Esteellisyyden arviointi ja siitä ilmoittaminen kuuluu ensisijaisesti henkilölle itselleen. Esteellisyydestä on lisäksi voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty hyvinvointialueissa (102. §) ja hallintolaissa (27.–30. §).

Asian käsittelyä koskevasta esteellisyydestä on erotettava niin sanottu kilpailuneutraalisuus. Sen mukaan yritys, jolla on ennakolta erityistietoa kilpailun kohteena olevasta hankkeesta siten, että yritysten keskinäinen objektiivinen kilpailuasetelma vaarantuu, ei voi osallistua tarjouskilpailuun. Kilpailuneutraalisuuden varmistaminen on sekä hankintayksikön että hankintaan osallistuvien toimittajien velvollisuutena. Tarjouspyyntöasiakirjojen valmisteluun osallistuneet hyvinvointialueen käyttämät ulkopuoliset konsultit ja näiden edustamat yhteisöt ovat lähtökohtaisesti esteellisiä antamaan tarjouksen samasta hankinnasta.

1.4 Palvelun tuottamiseen käytettävä henkilöstö

Palvelun tuottamiseen käytettävän henkilöstön osalta pääsääntöisesti palveluhankinnoissa noudatetaan valtiovarainministeriön laatimia julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja kohdan 7 mukaisesti (JYSE-palveluehdot, huhtikuu 2022).

JYSE-ehtojen kohta 7 Palvelun tuottamiseen käytettävä henkilöstö

7.1. Palveluntuottaja käyttää palvelun tuottamiseen soveltuvan pätevyyden ja kokemuksen omaavia henkilöitä. Palveluntuottajan on vältettävä palvelun tuottamiseen käytettävän henkilöstön vaihdoksia. Henkilöstön vaihtuminen ei saa heikentää palvelun laatua.

7.2. Jos tilaaja edellyttää palvelun tuottamiseen osallistuvien henkilöiden nimeämistä, nimetyt henkilöt tuottavat hankintasopimuksen kohteena olevat palvelut. Palveluntuottajalla ei ole oikeutta vaihtaa nimettyä henkilöä ilman tilaajan suostumusta. Jos nimetty henkilö ei kuitenkaan voi palveluntuottajasta riippumattomista ja pakottavista syistä osallistua hankintasopimuksen mukaisten palvelujen tuottamiseen, palveluntuottajalla on oikeus vaihtaa henkilö sellaiseen osaamiseltaan vastaavaan henkilöön, jonka tilaaja hyväksyy. Tilaaja voi olla hyväksymättä palveluntuottajan esittämän korvaavan henkilön vain perustellusta syystä. Jos palveluntuottaja ei pysty kohtuullisessa ajassa esittämään korvaavaa henkilöä, jonka tilaaja hyväksyy, tilaajalla on oikeus irtisanoa hankintasopimus päättymään kuuden (6) kuukauden irtisanomisajalla.

7.3 Palveluntuottajan tulee tilaajan vaatimuksesta viivytyksettä ja veloituksetta vaihtaa palvelun tuottamiseen osallistuva henkilö, jolta puuttuu riittävä ammattitaito tai joka ei muutoin ole sopiva kyseiseen tehtävään.

7.4 Palveluntuottaja tai hänen henkilöstönsä ei ole työ- tai virkasuhteessa tilaajaan hoitaessaan hankintasopimuksen mukaisia tehtäviä.

7.5 Palvelun tuottamiseen käytettävän henkilöstön on tilaajan tiloissa työskennellessään noudatettava tilaajan turvallisuus-, tietosuoja-, yleisiä käytös- sekä muita tilaajan ohjeita ja määräyksiä. Tilaajan on ilmoitettava etukäteen kaikista tällaisista palvelun tuottamiseen käytettävän henkilöstön noudatettaviksi tarkoitetuista menettelytapavelvoitteista. Palveluntuottajalla säilyy oman henkilöstönsä työnjohto- ja

valvontavastuu, ellei kyse ole henkilöstövuokrauksesta tai työnjohto- ja valvontavastuun siirtymisestä ole erikseen sovittu.

7.6 Jos sopijapuolten välillä tapahtuu liikkeenluovutus, jossa tilaajan palveluksessa olevat henkilöt siirtyvät palveluntuottajan palvelukseen tai tarjouspyynnössä on edellytetty, että tilaajan palveluksessa olevat henkilöt siirtyvät palveluntuottajan palvelukseen entisin työsuhteen ehdoin, sovelletaan siirtyvään henkilöstöön liikkeenluovutuksesta laissa annettuja säännöksiä.

7.7 Jos palveluntuottajan tai sen alihankkijan työntekijä on ulkomaalaislain (301/2004) 3. §:n 2a-kohdassa tarkoitettu henkilö ja tämä työskentelee tilaajan tiloissa tai työkohteessa, palveluntuottaja vastaa siitä, että kyseisellä työntekijällä on ulkomaalaislaissa tarkoitettu työntekijän oleskelulupa tai muu oleskeluoikeuden antava asiakirja.

Mitä erityisesti tulee hyvinvointialueeseen palvelussuhteessa olevien työntekijöiden tai viranhaltijoiden mahdollisuuteen toimia tarjoajana/palveluntuottajana lähtökohtaisesti noudatetaan edellä kohdassa 7.4. esitettyä. Tästä kuten muistakin ehdoista voidaan hankintakohtaisesti poiketa. Työntekijä tai viranhaltija itse voi olla palveluntarjoaja, esimerkiksi toiminimiyrittäjä tai hän voi olla palvelussuhteessa varsinaiseen tarjoajaan, jos hyvinvointialue katsoo, että menettely ei vaaranna työntekijän tai viranhaltijan velvoitteiden täyttymistä. Mikäli ehdosta poiketaan, tulee poikkeuksen perusteet ja poikkeuksen käyttö kuvata jo tarjouspyyntövaiheessa. Arvio poikkeamisen tarpeesta tulee tehdä jokaisen hankinnan yhteydessä.

Ulkopuolista työvoimaa käytettäessä hankintayksiköiden tulee edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista. Hankintayksiköiden on varmistettava, että vuokratyö- ja alihankintasopimuksia tekevät yritykset täyttävät sopimusosapuolina ja työnantajina lakisääteiset velvoitteensa (Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä, katso kohta 4.2.1 Tarjouspyynnön laatiminen).

1.5 Toimivalta hankinta-asioissa

Päätösvallasta hyvinvointialueen hankinta-asioissa määrätään hallintosäännössä ja hallintosäntöön perustuvissa delegointisäännöissä. Toimivalta tehdä hankintapäätöksiä voi perustua myös sijaisuusmääräykseen. Oikeus tehdä kyseinen hankintapäätös on ainoastaan yhdellä viranomaisella (toimielin tai viranhaltija). Asiakaskohtaisten sosiaali- ja terveystalushankintojen päätösvalta määritellään delegointisäännöissä.

Hankintavaltuus määräytyy määräaikaisen sopimuksen ollessa kyseessä sopimuksen arvonlisäverottoman ennakkollisen kokonaisarvon mukaan. Hankinnan ennakkollista arvoa laskettaessa on huomioitava kaikki hankintaan sisältyvät lisähankintamahdollisuudet (optiot). Toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen arvo lasketaan 48 kuukauden mukaan.

1.5.1 Aluehallitus

Aluehallitus johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta. Aluehallituksen tehtävä on vastata hyvinvointialueen hallinnosta ja taloudenhoidosta, aluevaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta sekä hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisesta ja edustaa hyvinvointialuetta työnantajana ja vastata hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikasta. Lisäksi aluehallitus vastaa hyvinvointialuekonsernin omistajaohjauksesta sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen muiden tuottajien ohjauksesta ja valvonnasta. Hyvinvointialueissa säädettyjen tehtävien lisäksi aluehallitus vastaa järjestämisvastuun toteutumisesta.

1.5.2 Tulevaisuuslautakunta

Hyvinvointialueen tulevaisuuslautakunta päättää hallintosäännön mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon strategisten palveluhankintojen periaatteista ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhtenäisistä palvelukriteereistä, harkinnanvaraisista asiakasmaksuista ja palveluseteliarvoista aluevaltuuston hyväksymän järjestämissuunnitelman mukaisesti sekä seuraa, arvioi ja raportoi niiden toteutumista.

1.5.3 Hallintosääntö 78 § Hankinnat

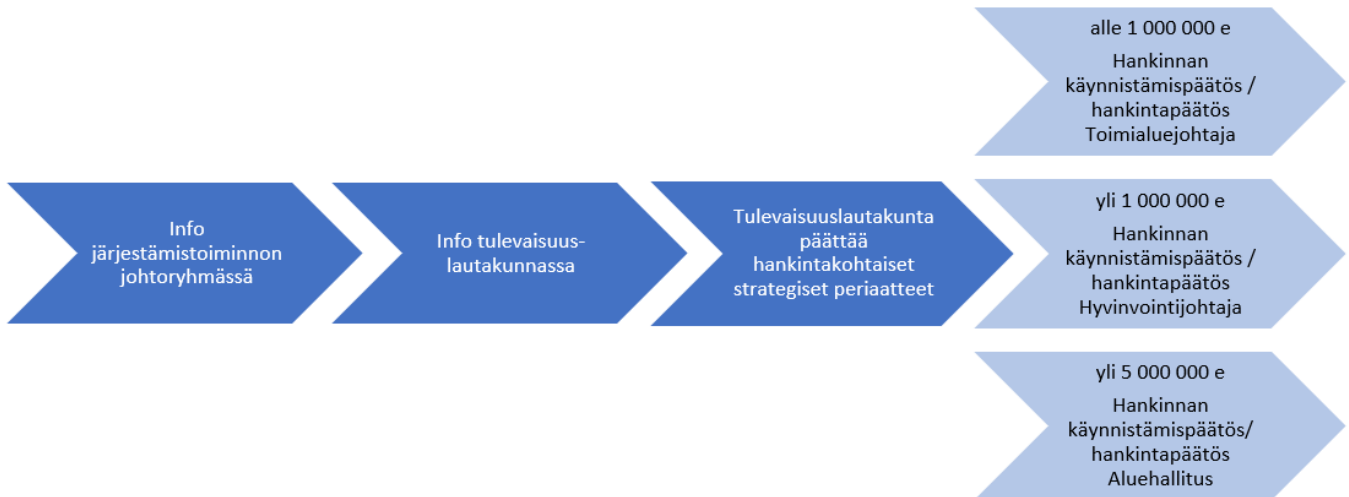
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuuston päättämässä hallintosäännössä määritellään hyvinvointialueen toimielin- ja viranhaltijaorganisaatio, niiden tehtävät sekä toimivalta ja vastuusuhteet, taloudenhoito ja valvonta, aluevaltuuston toiminta, päätöksenteko- ja hallintomenettely ja luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteet.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaation laajuuden vuoksi hallintosäännössä määritellään toimielinten ja ylimpien viranhaltijoiden tehtävät ja toimivalta. Hallintosääntö antaa aluehallitukselle ja johtaville viranhaltijoille oikeuden siirtää toimivaltaansa edelleen omilla päätöksillä.

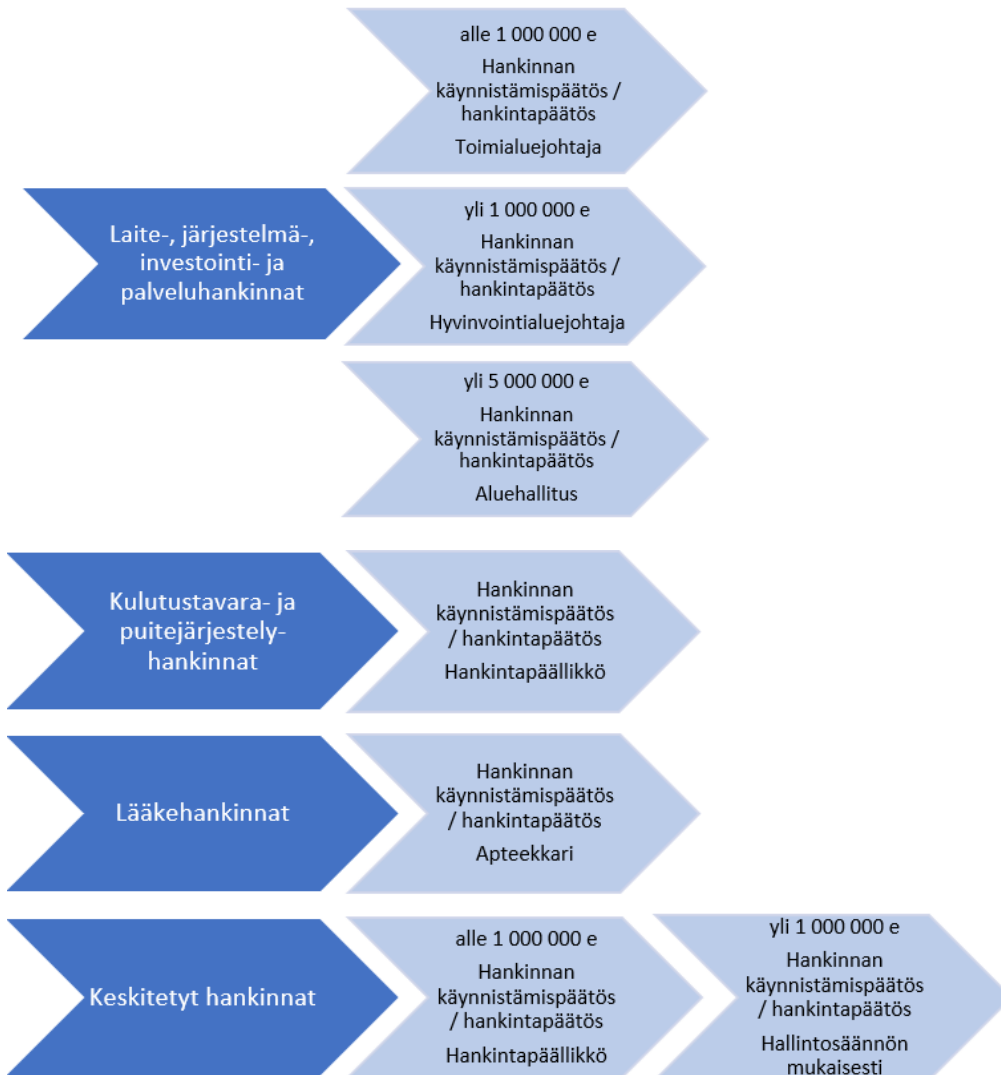
Ajantasainen hallintosääntö löytyy osoitteesta

<https://pohjois-pohjanmaanhyvinvointialue.fi/paatokseteko/hallintosaanto/>.

1.5.4 Sosiaali- ja terveystalvohankintojen päätöksenteko

1.5.5 Muiden hankintojen päätöksenteko

1.6 Yhteishankinnat

Hyvinvointialue voi liittyä yhteishankintayksikön kilpailutukseen ja hankkia tavaroita ja palveluita tai tehdä rakennusurakoita kilpailutuksessa tehtyyn hankintasopimukseen perustuen. Liittymispäätökset yhteishankintayksikön kilpailutukseen liittyen tehdään hallintosäännön mukaisesti.

Hyvinvointialueet voivat sopia yksittäisen hankinnan toteuttamisesta yhdessä. Hankintaan osallistuvat hyvinvointialueet vastaavat yhdessä hankintalain säännösten noudattamisesta, jos hankinta toteutetaan kokonaisuudessaan kaikkien hankintaan osallistuvien hyvinvointialueiden nimissä ja niiden puolesta. Tätä

yhteisvastuuta sovelletaan myös tilanteissa, joissa yksi osallistuvista hyvinvointialueista toteuttaa hankintamenettelyn omasta ja osallistuvien hyvinvointialueiden puolesta.

Jos hankintamenettelyä ei toteuteta kaikkien osallistuvien hyvinvointialueiden nimissä ja puolesta, osallistuvat hyvinvointialueet vastaavat yhdessä hankintalain säännösten noudattamisesta siltä osin kuin ne ovat toteuttaneet hankintamenettelyn vaiheet yhdessä. Osallistuva hyvinvointialue on yksin vastuussa hankintalain säännösten noudattamisesta niiden vaiheiden osalta, jotka se toteuttaa omissa nimissään ja omasta puolestaan.

2 KILPAILUTTAMINEN

Julkinen hankinta tarkoittaa oman organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista (sisältää leasing-vuokrauksen), urakoiden teettämistä tai käyttöoikeussopimuksilla hankkimista. Vastikkeetonta hankintaa ei käsitellä julkisena hankintana. Huomioitava on, että ulkopuolista työvoimaa käytettäessä on selvitettävä, että sopimuskumppani täyttää myös tilaajavastuulain mukaiset velvoitteet.

2.1 Milloin julkinen hankinta on kilpailutettava?

Hankintojen kilpailuttamisella tarkoitetaan hankintalain mukaista menettelyä, jossa hankintayksikkö ilmoittaa julkisesti tulevasta hankinnasta. Hankintailmoituksessa ja sitä täydentävässä tarjouspyynnössä kerrotaan, mitä tullaan hankkimaan ja millä perusteella tarjous valitaan. Tarjouspyyntöjen lähettäminen suoraan hankintayksikön valitsemille tarjoajille ei riitä kilpailuttamiseksi. Hankinnasta ilmoittaminen tapahtuu kotimaisessa Hilma-järjestelmässä (<https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/>).

Hyvinvointialueen hankinnat on kilpailutettava aina, kun hankinnan ennakkollinen kokonaisarvo on vähintään 60 000 euroa (sisäinen pienhankinnan raja = kilpailuttamisraja). Pienhankintoja ei tarkastella yksittäisen hankinnan arvon mukaan, vaan ennakkollista arvoa laskettaessa huomioidaan koko hyvinvointialueella vuosittain tehdyt samanlaisten tavaroiden ja palvelujen hankinnat (katso hankinnan ennakkoidun arvon laskeminen kohta 2.3 Kynnysarvot ja toimintatavat).

Kyseessä on hyvinvointialueen sisäinen pienhankinta ("ei kilpailutettava"), mikäli hankinnan kohdetta ei voida hankkia jo olemassa olevilta sopimuksilta tilaamalla (esimerkiksi puitejärjestelystä), hankinta ei toistu useampaan kertaan kalenterivuoden aikana, hankinnan kohde ei ole osa suurempaa hankintakokonaisuutta ja hankinnan ennakkollinen kokonaisarvo on alle 60 000 euroa. Hankintaa ei saa keinotekoisesti jakaa kynnysarvon alittamiseksi. Kilpailuttava yksikkö ratkaisee, onko hankinta kilpailuttamisrajan alittava pienhankinta (huomioiden koko hankintayksikön vastaavat hankinnat). Huomioitavaa on, että myös sisäiset pienhankinnat (ennakkolliselta kokonaisarvoltaan alle 60 000 euroa) on toteutettava hankintalain hengen mukaisesti.

Hankintalakia ei sovelleta kansallisten kynnysarvojen alle jääviin hankintoihin eli pienhankintoihin, vaan niissä noudatetaan tätä lain periaatteisiin perustuvaa hyvinvointialueen omaa hankintaohjetta.

2.2 Hankintaprosessi

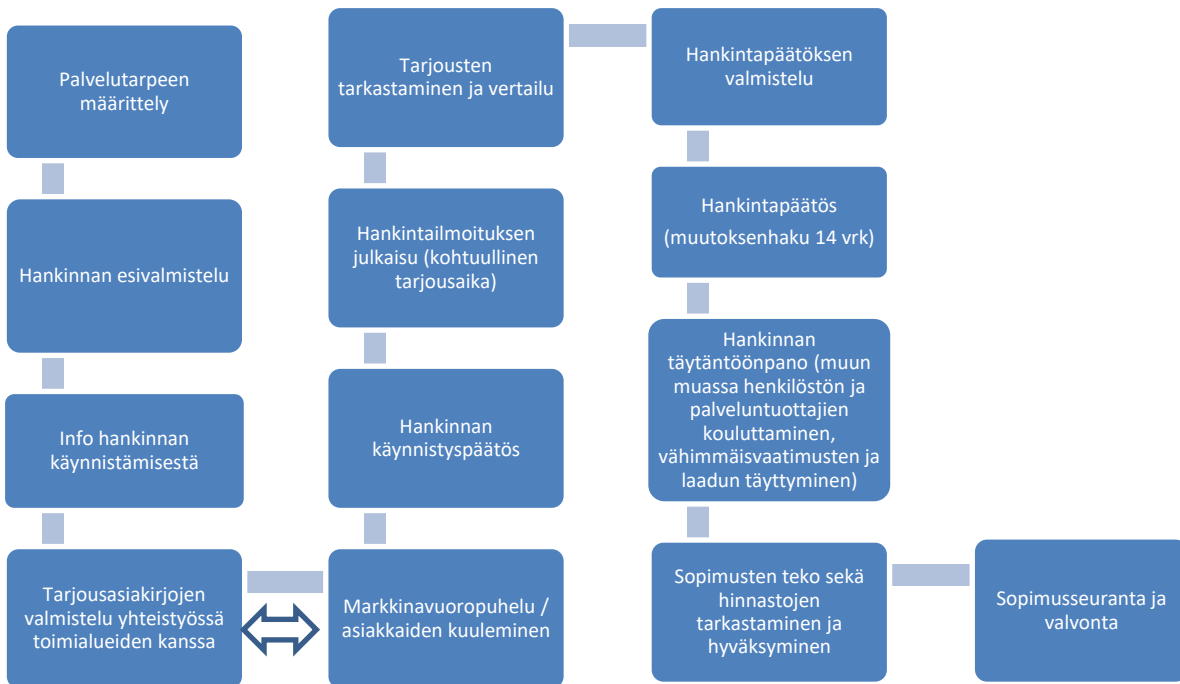
Hankintakokonaisuuden ja sen ennakkollisen arvon määrittämisessä on otettava huomioon

- kuinka usein hankinta toistuu
- mitkä tuoteryhmät/palvelut kannattaa hankkia yhtenä hankintakokonaisuutena (taloudellisesti, tehokkaasti sekä tarkoituksenmukaisesti)
- miten hankinnan rajaus vaikuttaa kilpailutilanteeseen
- toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa hankinnan ennakkollisen arvon määrittämisessä käytetään kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Tavara- ja palveluhankintojen (muut kuin sosiaali- ja terveystyöpalvelut) kilpailutuksiin liittyvä prosessi päävaiheineen on kuvattu alla olevassa kaaviossa:

Sosiaali- ja terveystyöpalveluhankintojen kilpailutuksiin liittyvä prosessi päävaiheineen on kuvattu alla olevassa kaaviossa:

2.3 Kynnysarvot ja toimintatavat

Julkiset hankinnat jaotellaan hankinnan ennakoitun arvonlisäverottoman kokonaisarvon mukaan kolmeen eri ryhmään

- kansalliset kynnysarvot alittaviin
- kansalliset kynnysarvot ylittäviin
- EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin.

EU-kynnysarvot perustuvat Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevassa sopimuksessa sovittuihin kynnysarvoihin. Euroopan yhteisöjen komissio vahvistaa kahden vuoden välein erityisnosto-oikeuksien euromääräiset arvot erityisnosto-oikeuksien ja euron keskimääräisen kahden vuoden vaihtokurssin perusteella.

Kynnysarvolla tarkoitetaan hankinnan suurinta ennakollista maksettavaa arvonlisäverotonta kokonaiskorvausta, ja se arvioidaan kilpailutushetkellä parhaan mahdollisen tiedon mukaan. Arvoon tulee huomioida myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut. Jos kyseessä on lähelle kynnysarvoa nouseva ennakoitu arvo, on

järkevää noudattaa lain mukaisia menettelytapoja. Toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen arvo lasketaan 48 kuukauden mukaan.

Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamisessa tarpeellisten tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön.

Laitehankintojen ennakoitua arvoa laskettaessa on huomioitava hankittavan laitteen arvo sekä kyseisessä laitteessa käytettävien kulutustarvikkeiden ja mahdollisen huolto-/ylläpitosopimuksen, asennuksen, koulutuksen ynnä muun sellaisen arvo 48 kuukauden ajalle laskettuna. Esimerkiksi yksittäisen defibrillaattorilaitteen hinta on noin 2 000–20 000 euroa, mutta kun huomioidaan kyseisten laitteiden hankintamäärät hyvinvointialueella neljän vuoden aikana, kyseessä olevissa laitteissa käytettävät tarvikkeet sekä mahdollisen huoltosopimuksen kustannus, muodostuu hankinnan kokonaisarvoksi arviolta noin 650 000 euroa.

Järjestelmähankintojen ennakoitua arvoa laskettaessa on huomioitava kaikki kertamaksut (esimerkiksi mahdolliset laitehankinnat, integraatiot, käyttöönottoprojekti, asennus, koulutus) sekä käyttömaksut (lisenssit) ja tuki- ja ylläpitomaksut tai SaaS-maksut koko sopimuskauden ajalle tai toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen osalta 48 kuukauden ajalle laskettuna.

Hankintojen luokittelu kokonaisarvon mukaan

	Suora tilaaminen	PPHVA:n sisäinen pienhankinta	Kansallinen kynnysarvo 1.1.2017 alkaen	EU-kynnysarvo 1.1.2022 alkaen
tavarat ja palvelut	10 000 e	< 60 000 e	60 000 e	215 000 e
rakennusurakat	10 000 e	< 60 000 e	150 000 e	5 382 000 e
suunnittelukilpailut	10 000 e	< 60 000 e	60 000 e	215 000 e
<u>sosiaali- ja terveyspalveluhankinnat</u> (lain liite E, kohdat 1-4)	10 000 e	< 60 000 e	400 000 e	
muut erityiset palvelut (lain liite E, kohdat 5-15)	10 000 e	< 60 000 e	300 000 e	

2.3.1 Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat, toimintatapa

Pienhankintoja ei tarkastella yksittäisen hankinnan ennakkollisen arvon mukaan, vaan arvoa laskettaessa huomioidaan koko hyvinvointialueella vuosittain tehdyt samanlaisten tavaroiden ja palvelujen hankinnat. Pienhankintoja valmisteltaessa on ensin tarkistettava, onko kyseiselle tavaralle/palvelulle jo voimassa oleva sopimus. Sopimustuotteet löytyvät sähköisestä tilausjärjestelmästä (tarvikkeet ja pienlaitteet) sekä laitteiden ja palvelujen (ei sosiaali- ja terveyspalvelut) puitesopimukset tai muut pidempiaikaiset sopimukset luettelomuodossa hyvinvointialueen intranetsivuilta (laite- ja kalustehankintojen kausisopimukset sekä palveluhankintojen kausisopimukset). Ne tavarat, laitteet ja palvelut, joissa on olemassa voimassa olevat kilpailutetut sopimukset, on hankittava sopimustoimittajilta. Mikäli kilpailutettua sopimusta ei ole käytettävissä, toimitaan alla ohjeistetun mukaisesti:

1) Hankinnan kokonaisarvo alle 10 000 euroa

- hankintalaki ei koske
- ei kirjallista päätöstä
- suora tilaus tai suoraosto
- palveluhankinnat on dokumentoitava kilpailuttavassa yksikössä

- asiakaskohtaisesta sosiaali- tai terveystalvasta tehdään asiakaskohtainen sopimus tai kirjallinen tilaus, jonka toimittaja vahvistaa tilausvahvistuksellaan. Asiakaskohtaisen sopimuksen tai tilauksen osana on vähintään palvelukuvaus, henkilötietojen käsittelyn ehdot liitteineen ja viittaus JYSE palvelut -vakioehtoihin.

2) Hankinnan kokonaisarvo 10 000 euroa, mutta alle 60 000 euroa

- hankintalaki ei koske, toteutettava hankintalain hengen mukaisesti
- ennen hankinnan toteuttamista on arvioitava hankinnan tarkoituksenmukaisuus ja tarpeellisuus
- lääkintälaitehankintoihin lausunto ja tarvittaessa vaatimusmäärittely lääkintäteknikasta sekä tarvittaessa lausunto ja/tai vaatimusmäärittely tietohallinnosta, tietosuojatiimistä ja tietoturvasta
- ohjelmisto- ja tietojärjestelmähankintoihin lausunto ja tarvittaessa vaatimusmäärittely tietohallinnosta, tietosuojatiimistä ja tietoturvasta
  - lähtökohtaisesti kaikkiin ICT-hankintoihin liitetään joko perustason, korotetun tason tai hankintakohtaisesti laadittavat tietoturva-vaatimukset sekä ICT-hankintojen tietoturvallisuusliite
- hankkiva yksikkö pyytää tarjoukset kirjallisesti 1–3 potentiaaliselta toimittajalta. Tarjouspyynnön on sisällettävä hankinnan kohteen vaatimukset ja mahdollinen sopimusluonnos sekä viittaus käytettäviin yleisiin sopimusehtoihin (esimerkiksi JYSE)
- hankintalain liitteen E mukaisissa, asiakaskohtaisissa sosiaali- ja terveystalvahankeissa edellä mainitun kevennetyn kilpailutuksen toteuttaa toimialueet. Kevennetty kilpailutus toteutetaan vähintään kolmelta toimittajalta, ellei soveltuvia ole tosiasiallisesti vähemmän. Tarjouspyyntöön liitetään aina palvelukuvaus, sopimusluonnos, jossa on viittaus JYSE palvelut -vakioehtoihin sekä henkilötietojen käsittelyn ehdot liitteineen
- kokonaisarvoltaan yli 10 000 euron palveluhankeista tehdään päätös asianhallintajärjestelmässä
- tilaaminen
  - palvelut tilataan sähköpostitse toimittajalta (huomioitava erillinen asianhallintajärjestelmässä tehtävä päätös)
    - palveluhankeja koskevat tilaukset tallennetaan asianhallintajärjestelmään
  - tavarat, laitteet ja ohjelmistot tilataan sähköisen tilausjärjestelmän kautta
  - apuvälinekeskuksen apuvälineet, varaosat, lisävarusteet sekä tarvikkeet tilataan apuvälinepalvelujärjestelmän kautta
  - lääkevalmisteet ja niihin rinnastettavat tuotteet tilataan ostotilausjärjestelmän kautta; apteekki pyytää hankinnasta tarvittaessa erillisen perustelukaavakkeen

- tilaukset hyväksyy ja palveluhankinnoissa päätöksen tekee hallintosäännön mukaisesti toimivaltainen viranhaltija
- yksi ja sama henkilö ei voi sekä tilata, tarkastaa että hyväksyä laskua.
- asiakaskohtaisesta sosiaali- tai terveystalvohjesta tehdään kirjallinen sopimus
- kokonaisarvoltaan yli 30 000 euron arvoista palveluhankinnoista ja rakennusurakoista tehdään kirjallinen sopimus
- kokonaisarvoltaan yli 30 000 euron arvoista tavarahankinnoista tehdään kirjallinen sopimus, mikäli tavarahankintaan sisältyy asennus- tai muuta palvelua. Muissa tapauksissa materiaalihallinnon järjestelmän kautta tehtävä tilaus on riittävä.

3) Hankinnan kokonaisarvo 60 000 euroa, mutta alle kansallisen kynnysarvon (rakennusurakat ja liitteen E mukaisten palvelujen hankinnat)

(katso sivu 18 Hankintojen luokittelu kokonaisarvon mukaan = kynnysarvot)

- hankintalaki ei koske, noudatettava hankintalain periaatteita
- hankintaprosessi dokumentoidaan
- kevyt kilpailutus kilpailuttavassa yksikössä: tarjouspyyntö julkaistaan tai lähetetään rajoitetusti 3–5 potentiaaliselle toimittajalle sähköisessä kilpailuttamisjärjestelmässä
- hankintalain liitteen E mukaisissa, asiakaskohtaisissa sosiaali- ja terveystalvohjehankinnoissa edellä mainitun kevennetyn kilpailutuksen toteuttaa toimialueet. Kevennetty kilpailutus toteutetaan vähintään kolmelta palveluntuottajalta, ellei soveltuvia ole tosiasiallisesti vähemmän. Tarjouspyyntöön liitetään aina palvelukuvaus, sopimusluonnos, jossa on viittaus JYSE palvelut -vakioehtoihin sekä henkilötietojen käsittelyn ehdot liitteineen. Tarjouspyyntö julkaistaan sähköisessä kilpailuttamisjärjestelmässä.
- tarvittaessa lausunto ja/tai vaatimusmäärittely tietohallinnosta, tietosuojatiimistä ja tietoturvasta
- laaditaan perusteltu hankintapäätös, joka muutoksenhakuohjeineen julkaistaan hyvinvointialueen internet-sivulla. Hankintalain liitteen E mukaisten, asiakaskohtaisten sosiaali- ja terveystalvohjehankintojen hankintapäätöstä ei asiakas- ja potilastietojen salassapitoa koskevien säännösten takia pääsääntöisesti julkaista
- hankinnasta mahdollista tehdä sekä hankintaotikaisuvaatimus että hyvinvointialuelain mukainen oikaisuvaatimus. Asianosaisten lisäksi hyvinvointialueen jäsenellä on oikeus tehdä hyvinvointialuelain mukainen oikaisuvaatimus.

- hankintaehdotus, tarjouspyyntö, hankintapäätös ja mahdollinen hankintasopimus hallintosäännön mukaisesti
  - allekirjoittaja on sama viranhaltija läpi koko hankintaprosessin
- kirjallinen hankintasopimus

2.3.2 Kansallisen kynnyсарvon ylittävät hankinnat, toimintatapa

(katso sivu 18 Hankintojen luokittelu kokonaisarvon mukaan = kynnyсарvot)

Hankintalain soveltamisalaan kuuluvat kansallisen kynnyсарvon ylittävät hankinnat on kilpailutettava hankintalain mukaisesti

- hankintaprosessi dokumentoidaan
- kirjallinen tarjouspyyntö laaditaan kilpailuttavassa yksikössä
- lääkintälaittehankintoihin lausunto ja vaatimusmäärittely lääkintäteknikasta sekä tarvittaessa lausunto ja/tai vaatimusmäärittely tietohallinnosta, tietosuojatiimistä ja tietoturvasta
- ohjelmisto- ja tietojärjestelmähankintoihin lausunto ja vaatimusmäärittely tietohallinnosta, tietosuojatiimistä ja tietoturvasta
  - lähtökohtaisesti kaikkiin ICT-hankintoihin liitetään joko perustason, korotetun tason tai hankintakohtaisesti laadittavat tietoturvavaatimukset sekä ICT-hankintojen tietoturvaluusliite
- hankinnasta ilmoitettava hankintailmoitukset.fi-sivustolla
- perusteltu hankintapäätös
- kokonaisarvoltaan yli 100 000 euron laite- ja palveluhankinnat sekä rakennusurakat annetaan tiedoksi aluehallitukselle otto-oikeutta varten asianhallintajärjestelmän kautta
- kirjallinen sopimus voidaan allekirjoittaa, kun aluehallitus on käsitellyt kokouksessaan otto-oikeusasian
- hankintaehdotuksen, tarjouspyynnön, hankintapäätöksen ja hankintasopimuksen allekirjoittaa kuhunkin hankintaan hankintavaltuuden omaava henkilö hallintosäännön mukaisesti
  - allekirjoittaja on sama viranhaltija läpi koko hankintaprosessin
- huomioitava tarvittaessa hankintalain sosiaali- ja terveyspalveluita sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskevat säädökset, jotka on kuvattu alla.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnat

Sosiaali- ja terveystalvet on kuvattu hankintalain [liitteen E kohdissa 1–4](#). Sosiaali- ja terveystalvetuissa (sote-palvelut) on vain kansallinen kynnyssarvo (400 000 euroa). Hankintalain nimenomaisen säännöksen (108. §) mukaan palvelun käyttäjien tarpeet on otettava huomioon hankinnoissa.

Hankintayksikköä sitoo myös palvelun sisältöä koskeva yleis- ja erityislainsäädäntö. Hankintayksikön on sosiaali- ja terveystalvetuja kilpailuttaessaan huolehdittava, että palveluun sovellettavaa lainsäädäntöä ja palvelun käyttäjien oikeuksista säädettyä noudatetaan kokonaisuudessaan. Keskeisimmät lait tältä osin ovat terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta (812/2000), lastensuojelulaki (417/2007), laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987), asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987), laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977), laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvetuista (980/2012), erikoissairaanhoidolaki (1062/1989) ja mielenterveyslaki (1116/1990).

Jo hankinnan suunnitteluvaiheessa tulee huomioida palvelun käyttäjät ja heidän erityistarpeensa. Tämä voi tapahtua esimerkiksi vanhus- ja vammaisneuvostoja kuulemalla, asiakkaille ja heitä edustaville tahoille suunnattavilla kyselyillä, työpajoilla ja muilla asiakasryhmä ja hankinnan kohden huomioon ottaen riittävällä tavalla. Asiakkaiden osallisuuden suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota osallistumisen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen sekä erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asiakasryhmien osallisuuden riittävään toteutumiseen. Hankintayksikkö huomioi asiakkaiden näkemykset tarkoituksenmukaisella tavalla määritellesään hankinnan sisällön.

Hankintalain 108. §:n toiseen ja kolmanteen momenttiin on kirjoitettu hankintayksikköä velvoittavaan muotoon sote-palvelujen sisältö- ja laatuvaatimuksia. Hankinnassa on kiinnitettävä huomiota palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin. Lisäksi sopimuksen kesto ja muut ehdot on määritettävä niin, että sopimuksista ei tule kohtuuttomia ja epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjälle. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asiakkaan pitkäkestoisissa palveluissa sopimusehdot määritetään siten, että palvelun uudelleen kilpailuttaminen ei johda asiakaskohtaisen palvelun katkeamiseen.

Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, tämä pitää perustella. Käytännössä se tarkoittaa, että hankintayksikön tulee kertoa, miten se ottanut laatuvaatimukset huomioon esimerkiksi tarjoajien soveltuvuusvaatimuksissa tai vähimmäisvaatimuksissa.

Mikäli hyvinvointialue järjestää sosiaali- ja terveystalvuuja palvelusetelillä, noudatetaan erillisten hyvinvointialueen sääntökirjojen ehtoja. Jokaiselle palvelulle on oma sääntökirja, joka koostuu yleisestä osasta sekä palvelukohtaisesta osasta, jossa kuvataan muun muassa palvelusetelillä hankittavan palvelukokonaisuuden sisältöä ja sen vaatimuksia, henkilöstöä ja sen osaamista, laadunhallintaa, palvelusetelin arvo, hinnan muutokset, palveluntuottajan toimitettavat liitteet, laskutus ja virhe- ja sakkoehdot. Sääntökirjassa esitetään hyvinvointialueen asettamat hyväksymiskriteerit palvelusetelipalvelujensa toimittajille.

Palvelusetelillä tuotetun palvelun tulee vastata vähintään sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle myönnetystä palvelusetelistä, jolloin hyvinvointialueen tulee ohjata hänet muilla tavoin järjestettävien palvelujen piiriin.

Muut erityiset palveluhankinnat

Muut erityiset palveluhankinnat on kuvattu hankintalain [liitteen E kohdissa 5–15](#) ja niitä ovat esimerkiksi oikeudelliset palvelut, ateriapalvelut, hotelli- ja ravintolapalvelut sekä turvallisuus- ja vartiointipalvelut. Huomioitavaa on, että muissa erityisissä palveluhankinnoissa on vain kansallinen kynnyssarvo (300 000 euroa).

2.3.3 EU-kynnyssarvon ylittävät hankinnat, toimintatapa

(katso sivu 18 Hankintojen luokittelu kokonaisarvon mukaan = kynnyssarvot)

Hankintalain soveltamisalaan kuuluvat EU-kynnyssarvon ylittävät hankinnat on kilpailutettava hankintalain EU-säännösten mukaisesti

- hankintaprosessi dokumentoidaan
- kirjallinen tarjouspyyntö laaditaan kilpailuttavassa yksikössä
- lääkintälaittehankintoihin lausunto ja vaatimusmäärittely lääkintäteknikasta sekä tarvittaessa lausunto ja/tai vaatimusmäärittely tietohallinnosta, tietosuojatiimistä ja tietoturvasta
- ohjelmisto- ja tietojärjestelmähankintoihin lausunto ja vaatimusmäärittely tietohallinnosta, tietosuojatiimistä ja tietoturvasta
  - lähtökohtaisesti kaikkiin ICT-hankintoihin liitetään joko perustason, korotetun tason tai hankintakohtaisesti laadittavat tietoturva-vaatimukset sekä ICT-hankintojen tietoturvallisuusliite
- hankinnasta ilmoitettava hankintailmoitukset.fi-sivustolla

- perusteltu hankintapäätös
- otto-oikeus
  - kokonaisarvoltaan yli 100 000 euron laite- ja palveluhankinnat sekä rakennusurakat ja kehityshankkeet annetaan tiedoksi aluehallitukselle otto-oikeutta varten asianhallintajärjestelmän kautta (katso erillinen ohje)
  - EU:n kynnyksarvon ylittävät tavara- ja lääkehankinnat sekä puitesopimushankinnat annetaan tiedoksi aluehallitukselle otto-oikeutta varten asianhallintajärjestelmän kautta (katso erillinen ohje)
- kirjallinen sopimus voidaan allekirjoittaa, kun aluehallitus on käsitellyt kokouksessaan otto-oikeusasian
- hankintaehdotus, tarjouspyyntö, hankintapäätös ja hankintasopimus allekirjoitetaan hallintosäännön mukaisesti
  - allekirjoittaja on sama viranhaltija läpi koko hankintaprosessin

3 HANKINTAMENETTELYT

Hankintaa käynnistettäessä on valittava hankintaan soveltuva hankintamenettely. Ennen menettelyn valintaa hankinnalle täytyy olla määritettynä ennakoitu arvo, jotta tiedetään, sovelletaanko kansallisia vai EU-säännöksiä. Ensisijaisesti kilpailutuksissa käytetään avointa tai rajoitettua menettelyä tai dynaamista hankintajärjestelmää. Usein toistuvat hankinnat pyritään kilpailuttamaan pidempiaikaisiksi sopimuksiksi tai puitejärjestelyiksi.

Hankintamenettelyn valinta riippuu muun muassa seuraavista tekijöistä:

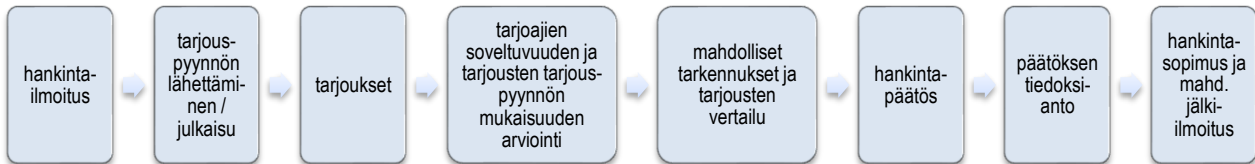
- hankinnan kohde, luonne ja kesto (esimerkiksi yksittäinen investointihankinta / pitkäkestoinen puitejärjestely)
- hankinnan arvo (huomioitava resurssien järkevä käyttö suhteessa hankinnan arvoon, onko pienhankinta / kansallinen / EU)
- hankinnan monimutkaisuus (esimerkiksi selkeä tuote, monimutkainen järjestelmä/palvelu)
- markkinoilla toimivien toimittajien lukumäärä (onko tarvetta rajoittaa osallistujien määrä, onko vain yksi tarjoaja)
- onko hankittavaa tuotetta tai palvelua saatavissa markkinoilta sellaisenaan
- mukaan valittavien toimittajien määrä
- käytettävissä olevat resurssit
- aikataulu.

Hankintamenettelyn valinnan jälkeen hankinnoille laaditaan aikataulu, jotta pystytään ennakoimaan, milloin kilpailutuksen tuloksena saatava tuote, palvelu tai urakka on organisaation käytettävissä.

3.1 Avoin menettely

Avoimella menettelyllä tarkoitetaan hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö käynnistää hankinnan julkaisemalla hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat jättää tarjouksen. Hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen voi halutessaan ilmoittaa toimittajille tarjouspyynnön julkaisusta.

Alla esitettyä avoimen menettelyn prosessikaavio.

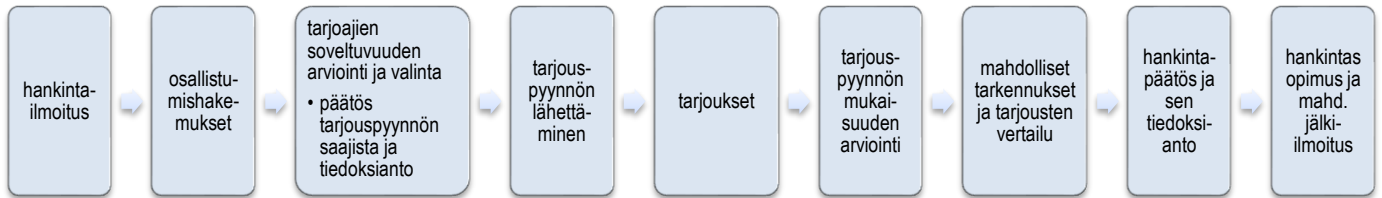
- yksivaiheinen
- käynnistetään hankintailoituksella
- kaikki halukkaat tarjoajat voivat jättää tarjouksen julkaistun hankintailoituksen ja tarjouspyynnön perusteella
- yksinkertainen, selkeä
- ei neuvottelumahdollisuutta
- perushankinnat

3.2 Rajoitettu menettely

Rajoitetulla menettelyllä tarkoitetaan hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö julkaisee hankintailoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö valitsee osallistumishakemuksen jättäneiden ehdokkaiden joukosta ne, jotka ovat hankintailoituksessa määriteltyjen ehtojen ja vähimmäisvaatimusten mukaisesti soveltuvimmat kyseessä olevan hankinnan toteuttajiksi ja voivat tehdä tarjouksen. Tarjouspyyntö lähetetään vain niille ehdokkaille, jotka hankintayksikkö on valinnut tarjousmenettelyyn. Ehdokkaita on kutsuttava hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä, kuitenkin vähintään viisi (5), jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän.

Kun ehdokkaalta on kelpoisuuden arvioinnin jälkeen pyydetty tarjous, sitä ei voi kelpoisuuteen vedoten enää sulkea pois kilpailusta, elleivät ehdokkaan kelpoisuutta koskevat ominaisuudet ole olennaisesti heikentyneet tarjouspyynnön julkaisun jälkeen. Kilpailun ulkopuolelle rajatuille ehdokkaille on annettava kirjallinen, muutoksenhakukelpoinen päätös perusteluineen.

Alla esitettyä rajoitetun menettely prosessikaavio.

- kaksivaiheinen
- käynnistetään hankintailmoituksella
- kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua hankintaan, mutta ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen
- ei neuvottelumahdollisuutta
- perushankinnat, joissa halutaan rajoittaa tarjoajien määrää (esimerkiksi paljon tarjoajia markkinoilla)

3.3 Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettely tarkoittaa menettelyä, jossa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen/osallistumispyynnön, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä osallistumishakemuksen. Hankintayksikkö valitsee osallistumishakemuksen jättäneiden ehdokkaiden joukosta ne, jotka ovat hankintailmoituksessa määriteltyjen ehtojen ja vähimmäisvaatimusten mukaisesti soveltuvimmat kyseessä olevan hankinnan toteuttajiksi, ja joiden kanssa se neuvottelee hankintasopimuksesta.

Neuvotteluja on mahdollisuus käydä vaiheittain ja karsia ehdokkaita siihen saakka, kunnes jäljellä olevilta ehdokkailta pyydetään lopullinen tarjous. Neuvotella voi kuitenkin vain niistä tekijöistä, joita hankintayksikkö ei ole ilmoittanut hankinnan vähimmäisvaatimuksiksi, ja jotka hankintayksikkö on hankintailmoituksessa ilmoittanut neuvoteltaviksi tekijöiksi.

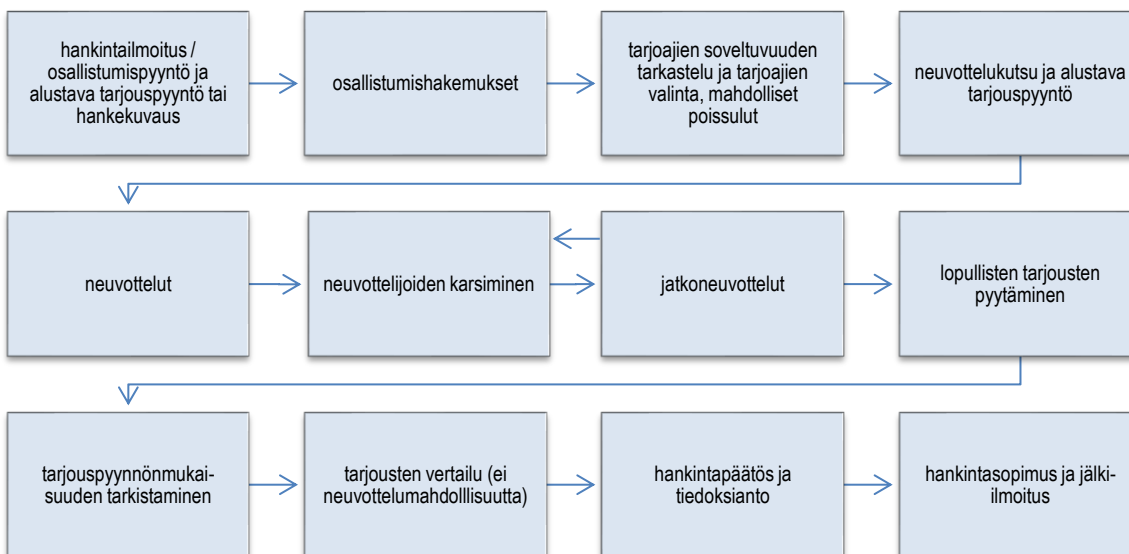
Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö saa määritellä hankinnan lopullisen sisällön ja valintaehdot ehdokkaiden kanssa käytävissä neuvotteluissa. Menettelyn käyttö on mahdollista hankinnoissa, joissa hankintaa ei voi tehdä mukauttamatta olemassa olevaa tuotetta tai palvelua tai urakkaa. Menettelyä ei pitäisi käyttää aivan tavanomaisia käyttövalmiita palveluita tai tavaroita koskevissa hankinnoissa.

Ehdokkaita on kutsuttava tarjouskilpailuun hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä, kuitenkin vähintään kolme (3), jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Neuvottelukierroksia on mahdollista käydä useita ehdokkaita karsien, mutta viimeisessä vaiheessa on myös oltava riittävä määrä ehdokkaita. Neuvotteluvaiheen päätyttyä annettavien tarjousten on oltava lopullisia ja tarjouspyyntöä vastaamattomat tai vertailukelvottomat tarjoukset on hylättävä.

Neuvottelumenettelyn käyttö on suositeltavaa silloin, kun hankintayksikkö ei tavanomaisella markkinoiden kartoituksella pysty määrittelemään tai arvioimaan hankintatarpeensa toteuttamistapaa tai markkinoiden tarjoamia ratkaisuja tarpeeseensa. Neuvotteluvaiheen aikana osapuolten on mahdollista keskustella kaikista hankinnan ehoista, myös ratkaisun hinnasta. Lopullisten tarjousten saamisen jälkeen hinnoista tai muistakaan olennaisesti hankinnan sisältöön vaikuttavista seikoista ei saa enää neuvotella. Sopimusneuvottelut voittajan valinnan jälkeen ovat sallittuja.

Neuvottelumenettelyyn on myös mahdollista siirtyä avoimesta tai rajoitetusta menettelystä, jos edeltävässä menettelyssä ei ole saatu tarjouspyyntöä tai tarjouspyynnön ehtoja vastaavia tarjouksia.

Alla esitetynä neuvottelumenettelyn prosessikaavio.

- kaksivaiheinen
- käynnistetään hankintailoituksella

- kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua hankintaan, mutta hankintayksikkö valitsee osallistumishakemuksen jättäneiden ehdokkaiden joukosta ne toimittajat, joiden kanssa se neuvottelee hankintasopimuksesta
- neuvottelumahdollisuus
- esimerkiksi monimutkaisten tietojärjestelmien hankinta

3.4 Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullinen neuvottelumenettely tarkoittaa menettelyä, jossa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen/osallistumispyynnön, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä osallistumishakemuksen.

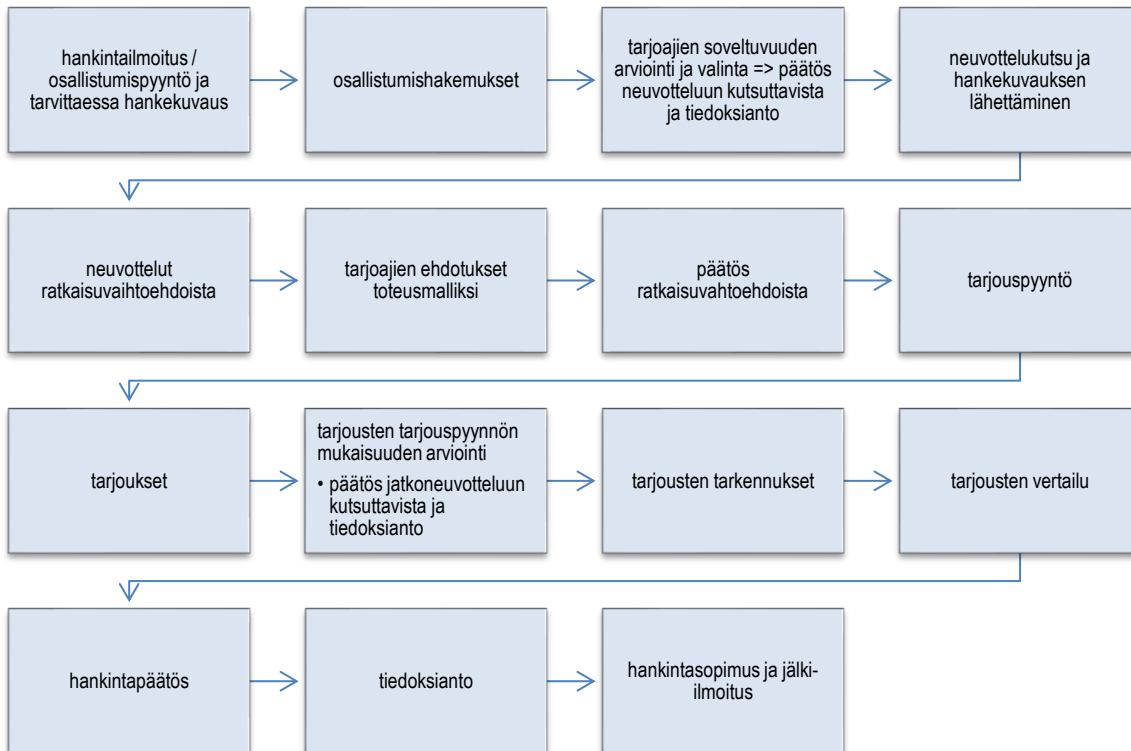
Kilpailuttava yksikkö neuvottelee hankinnan ehdoista menettelyyn hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa löytääkseen keinot ja ratkaisuvaihtoehdot, joilla hankintayksikön tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Menettelyn tarkoituksena on karsia neuvottelujen avulla hankinnan toteuttamisen ratkaisuvaihtoehdot yhteen tai useampaan ja pyytää näiden vaihtoehtojen pohjalta lopulliset tarjoukset. Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvotteluvaiheen pääpaino on ratkaisumallin hakemisessa ja varsinaisesta toteutuksesta ei enää neuvotella (ratkaisumalli-kilpailutus).

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttö on suositeltavaa silloin, kun hankintayksikkö ei tavanomaisella markkinoiden kartoituksella pysty määrittelemään tai arvioimaan hankintatarpeensa toteuttamistapaa tai markkinoiden tarjoamia ratkaisuja tarpeeseensa. Neuvotteluvaiheen aikana osapuolten on mahdollista keskustella kaikista hankinnan ehdoista, myös ratkaisun hinnasta. Lopullisten tarjousten saamisen jälkeen hinnoista tai muistakaan olennaisesti hankinnan sisältöön vaikuttavista seikoista ei saa enää neuvotella. Sopimusneuvottelut voittajan valinnan jälkeen ovat sallittuja.

Hankintalain 36. §:n mukaan kilpailullista neuvottelumenettelyä voi käyttää samoin edellytyksin kuin tavanomaista neuvottelumenettelyä. Mikäli hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää olemassa olevia ratkaisuja mukauttamatta tai jos hankintaan sisältyy suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja, voi hankintayksikkö valita kilpailullisen neuvottelumenettelyn.

Alla esitettyä kilpailullisen neuvottelumenettelyn prosessikaavio.

- monivaiheinen
- käynnistetään hankintailmoituksella
- neuvottelumenettelyn kaltainen
- neuvotteluiden pääpaino on hankinnan toteuttamisen ratkaisumallin hakemisessa ja varsinaisesta toteuttamisesta ei neuvotella
- tarkoitettu erityisen monimutkaisiin hankintoihin

3.5 Suorahankinta (= hankinta ilman kilpailuttamista)

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee yhden tai useamman toimittajan kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta. Suorahankinnan käyttö on poikkeustapaus ja se edellyttää aina lain mukaista perustetta. Suorahankinnan edellytykset on kirjattu hankintalain 40. § ja 41. §:ään.

Suorahankinta on mahdollinen, jos edeltävässä avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan kelpoisia osallistumishakemuksia tai tarjouksia ja alkuperäisiä sopimusehtoja ei muuteta. Lisäksi suorahankinta on mahdollinen, jos

- vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä (perusteltava, miksi vaihtoehtoja, vastaavia tai korvaavia ratkaisuja ei voida käyttää)
- tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen hankkiminen tai luominen
- sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä eikä hankintalaissa säädettyjä määräaikoja ole mahdollista noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi
- hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto
- kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa.

Hankintalain 131. §:n mukaan hankintayksikkö voi suorahankintapäätöksen jälkeen toimittaa hankintailmoitukset.fi-sivustolla julkaistavaksi ilmoituksen suorahankinnasta ennen hankintasopimuksen tekemistä. Mikäli markkinoilla toimiva toimittaja haluaa kyseenalaistaa suorahankinnan tekemällä siitä valituksen markkinaoikeuteen, on se tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun suorahankintailmoitus on julkaistu. Ilmoituksen tekeminen ei poista Kilpailu- ja kuluttajaviraston reagoimismahdollisuutta suorahankintaan.

Hyvinvointialueella suorahankintailmoitus julkaistaan sekä EU-kynnysarvon ylittävistä että pääsääntöisesti kansallisista suorahankinnoista. Suorahankintailmoitusmenettely koskee myös sidosyksikköhankintoja sekä maksusitoumuksia. Ilmoittamisesta voidaan poiketa tapauskohtaisesti harkinnan mukaan, jolloin huomioidaan muun muassa hankinnan kiireellisyys sekä yleinen markkinatilanne. Päätöksen suorahankintailmoituksen julkaisematta jättämisestä tekee hankintavaltuudet omaava viranomaisen kuultuaan ensin kilpailuttavaa yksikköä.

Mikäli ilmoitusmenettelyä ei käytetä, suorahankinnasta voi tehdä valituksen markkinaoikeuteen kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus on tehty tai 30 päivän kuluessa suorahankinnasta tehdystä jälki-ilmoituksesta.

3.5.1 Suorahankinta asiakaskohtaisessa sosiaali- ja terveystalvohankinnassa

Sen lisäksi, mitä edellä on kerrottu suorahankinnan edellytyksistä, hankintayksikkö voi tehdä sosiaali- ja terveystalvohankinnassa suorahankinnan hankintalain 110. §:n mukaisin edellytyksin

- 1) yksittäisissä tapauksissa
- 2a) tarjouskilpailun järjestäminen tai
- 2b) palveluntarjoajan vaihtaminen
- 3a) olisi ilmeisen kohtuutonta tai
- 3b) erityisen epätarkoituksenmukaista
- 4) kyse asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamisesta.

Tämä koskee pelkästään hankintalain liitteessä E lueteltuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, ei terveydenhuollon laitteita.

Kilpailutetun palveluvalikoiman käyttäminen on aina ensisijaista. Asiakkaiden tarpeiden monimuotoisuuden takia joudutaan aika ajoin harkitsemaan asiakaskohtaiseen suorahankintaan turvautumista. Mahdollisia suorahankintaa edellyttäviä tilanteita ovat esimerkiksi

- asiakkaan erityistarpeisiin vastaavaa palvelua ei löydy kilpailutetusta valikoimasta
- asiakas- tai hoitosuhde on jatkunut pitkään ja sen pysyvyydellä on henkilön elämäntilanteesta tai muista henkilökohtaisista syistä erityinen merkitys
- asiakkaan palvelut edellyttävät harvinaista erityisosaamista tai erityisosaamisten kokonaisuutta
- muu vastaava asiakkaan erityistarpeisiin liittyvä painava syy, jonka takia palvelut on hankittava tietyltä palveluntuottajalta.

Asiakaskohtaisesta suorahankinnasta sosiaali- tai terveystalvohankinnassa tehdään asiakaskohtainen sopimus tai kirjallinen tilaus, jonka toimittaja vahvistaa tilausvahvistuksellaan. Asiakaskohtaisessa sopimuksessa tai tilauksessa on määriteltävä vähintään asiakas, jolle palvelu tulee, palvelu ja mahdollinen palvelutuote tai taso, hinta, voimassaolo sekä tilaajan ja toimittajan oikeus päättää asiakaskohtainen sopimus. Asiakaskohtaisen sopimuksen tai tilauksen osana on vähintään palvelun kuvaus, henkilötietojen käsittelyn ehdot liitteineen ja viittaus JYSE palvelut -vakioehtoihin.

3.5.2 Suorahankinta lisätilauksissa

Pääsääntöisesti lisätilaukset on huomioitava tarjouspyyntöihin kirjattavina optioehtoina. Hankintayksikkö voi poikkeuksellisesti kuitenkin tehdä lisätilauksen suorahankintana, kun

- tavarahankinta on lisätilaus alkuperäiseltä toimittajalta ja sen tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen. Edellytyksenä on, että toimittajan vaihtaminen johtaisi teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisen tavaran hankkimiseen, mikä aiheuttaisi yhteensopimattomuutta tai suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia käytössä ja kunnossapidossa. Kyseessä olevan sopimuksen voimassaoloaika voi olla enintään kolme (3) vuotta.
- kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi rakennusurakkasopimus tai palveluhankinta, joka vastaa aiemmin tehtyä urakkaa tai palveluhankintaa. Edellytyksenä on, että alkuperäisessä hankintaa koskevassa ilmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta ja että lisäurakan tai -palvelun ennakoitu arvo on huomioitu alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvossa.

3.6 Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja kehittämistyön tuloksena tuotettavien hyödykkeiden hankkiminen. Innovaatiokumppanuuden avulla on mahdollista yhdistää tutkimus- ja kehittämisspalveluhankinta ja työn tuloksena syntyneen idean toteuttamista koskeva hankinta samaan hankintamenettelyyn. Varsinaista tuotteen hankintaa ei tarvitse kilpailuttaa enää erikseen, vaan hankinta voidaan tehdä suoraan tuotekehittäjältä.

Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuusmenettelyn jos

- sen tarpeita ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai urakoita
- markkinoilla on saatavilla hankintayksikön tarpeita lähellä olevia vaihtoehtoja, mutta nämä eivät ole sen tarpeisiin nähden riittävän laadukkaita, kehittyneitä tai ne eivät vastaa asiakkaiden tarpeisiin.

Innovaatiokumppanuus käynnistyy hankintailmoituksella, jonka perusteella kiinnostuneet toimittajat voivat ilmoittautua menettelyyn. Hankintayksikön on määritettävä hankintailmoituksessa, minkälaisen innovatiivisen ratkaisun se

tarvitsee. Ehdokkaat valitaan noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä vaatimuksia. Varsinaisten neuvottelujen kulku on sama, mitä on säädetty neuvottelumenettelystä. Innovaatiokumppanuuden voi perustaa joko yhden tai useamman toimittajan kanssa.

3.7 Sähköinen huutokauppa

Sähköinen huutokauppa on menettely, jossa tarjousten arvioinnin jälkeen käynnistetään huutokauppa, jonka tavoitteena on ainoastaan uusia hintoja tai muita vertailuehtoja käyttämällä löytää hankintayksikölle kokonaistaloudellisesti edullisin lopputulos. Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää niissä tapauksissa, kun hankinnan sisältö on mahdollista määrittellä riittävän tarkasti (tavanomaiset tuotteet).

3.8 Puitejärjestely

Hankintalain 42. §:ssä kuvattu puitejärjestely ei ole varsinainen kilpailutustapa, vaan esivalittu toimittajarekisteri. Puitejärjestelyyn voidaan valita yksi tai useampi toimittaja. Puitejärjestelyllä tarkoitetaan hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot (hinnat, suunnitellut määrät ja muut ehdot).

Kilpailuttaminen eli toimittajien valinta tapahtuu pääsääntöisesti avoimella tai rajoitetulla menettelyllä. Puitejärjestelystä tehdään perusteltu hankintapäätös. Kaikki hankinnan ehdot voivat olla jo tarjouspyynnössä sitovasti määritelty. Puitejärjestely mahdollistaa sen, että osa ehdoista jätetään myöhemmin täsmennettäväksi tai täydennettäväksi. Tällöin puitejärjestelyyn valittujen toimittajien lopullinen valinta tehdään kevennetyllä kilpailutuksella. Järjestely soveltuu käytettäväksi esimerkiksi sellaisissa tuoteryhmissä, joissa hinnat vaihtelevat lyhyellä aikavälillä tai sellaisten palvelujen hankinnassa, joiden tarkkaa alkamisajankohtaa ei voi ennakoida, mutta joita tarvitaan nopeasti tarpeen ilmaannuttua.

Tarjouspyynnössä on ilmoitettava ne hankintayksiköt, joilla on oikeus puitejärjestelyn käyttöön. Todetaan selvyden vuoksi, että hyvinvointialue on yksi hankintayksikkö. Hankinnan sisältö on kuvattava sekä hankintojen yhteenlaskettu ennakoitu määrä tai arvo ja enimmäismäärä tai enimmäisarvo on ilmoitettava. Puitejärjestelyyn valittavien toimittajien lukumäärä on myös ilmoitettava tarjouspyynnössä. Puitejärjestely voi olla voimassa enintään neljä (4) vuotta. Poikkeustapauksissa, jos hankinnan kohde sitä välttämättä edellyttää, järjestely voi olla kestoaltaan pidempi kuin neljä (4) vuotta. Menettely on perusteltava tarjouspyynnössä. Puitejärjestelyyn perustuvien hankintasopimusten kesto voi olla myös pidempi kuin varsinainen puitejärjestely hankinnan kohteen sitä edellyttäessä. Puitejärjestelyn ehtoihin ei

saa tehdä olennaisia muutoksia sen voimassaoloaikana. Puitejärjestelyyn ei voi sen voimassaoloaikana ottaa mukaan uusia toimittajia eikä hankintaa saa tehdä muilta kuin menettelyyn valituilta toimittajilta.

Puitejärjestely mahdollistaa varautumisen todennäköisiin tuleviin hankintoihin, jolloin voidaan välttää kiireestä johtuvat suoramankinnat.

3.8.1 Puitejärjestely usean toimittajan kanssa

Jos kaikki hankinnan ehdot on vahvistettu tarjouspyynnössä, tarjouspyynnössä on myös määritettävä, millä perusteella varsinaiset sopimustoimittajat valitaan. Tarjouspyynnössä täytyy kuvata etusijajärjestyksen määräytyminen. Ehdot eivät saa olla niin yleisluontoiset, että hankintayksikölle jää rajoittamaton valta toimittajien valinnassa puitejärjestelyyn tai ne muutoin vaarantavat hankintamenettelyyn osallistuvien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun.

Osa ehdoista on voitu jättää myöhemmin täsmennettäväksi tai täydennettäväksi. Ensimmäisessä vaiheessa puitejärjestelyyn valitaan tarjouspyynnön mukaisesti toimittajat. Lopulliset toimittajat valitaan erikseen järjestettävän kevennetyn kilpailutuksen perusteella. Tarjouspyynnössä täytyy olla maininta kevennetyn kilpailutuksen suorittamisesta sekä siinä noudatettavista periaatteista ja mitä vertailuperusteita tullaan käyttämään.

3.8.2 Puitejärjestely yhden toimittajan kanssa

Lähtökohtaisesti kyse ei ole puitejärjestelystä, mikäli on kyse sopimuksesta yhden toimittajan kanssa ja, jos vain toimitusaika ja -määrät jäävät avoimiksi eli jos kaikki muut ehdot on jo tarjouspyynnössä vahvistettu (niitä ei voida pyytää enää täsmentämään). Arvioitaessa, onko kyse puitejärjestelystä vai ei, tulee pohtia sopimuksen sitovuuutta.

Mikäli sen sijaan on kyse hankintalain 21. §:n mukaisesti toteutetusta yhteishankinnasta, jolloin valitaan yksi toimittaja ja mukana on hyvinvointialueen lisäksi esimerkiksi muita hyvinvointialueita, kyse on puitejärjestelystä. Tästä on tyypillisesti käytetty hankintarengas-nimeä. Kukin mukana oleva hankintayksikkö päättää puitesopimuksen mukaisesti, mitä, kuinka paljon ja milloin se hankkii.

3.9 Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaaminen hankintajärjestelmä on sähköinen, kaksivaiheinen hankintamenettely, jolla voidaan hankkia tavanomaisia ja markkinoilla yleisesti saatavilla olevia tavaroita / palveluita. Hankintayksikkö perustaa dynaamisen hankintajärjestelmän julkaisemalla siitä rajoitettua menettelyä koskevan hankintailmoituksen, jossa ilmoitetaan ne tuoteryhmät/palvelut, joita järjestelmän avulla on tarkoitus hankkia. Kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä osallistumishakemuksen. Kaikki soveltuvuus- ja vähimmäisvaatimukset täyttävät ehdokkaat hyväksytään mukaan dynaamisen hankintajärjestelmään ja heistä muodostuu toimittajaluettelo. Perustamisvaiheen jälkeen voidaan hankintatarpeen ilmaantuessa pyytää järjestelmään hyväksytyiltä toimittajilta yksityiskohtaiset tarjoukset kyseessä olevaan tarpeeseen. Jokainen järjestelmän sisällä tehtävä yksittäinen hankinta on kilpailutettava. Vähimmäistarjousaika on kymmenen (10) vuorokautta siitä, kun hankinta-asiakirjat on asetettu saataville. Järjestelmä voi olla alkuperäisin ehdoin voimassa hankintayksikön valitseman ja ilmoittaman määräajan. Hankintajärjestelmän voimassaoloaikana siihen voi jatkuvasti hakeutua uusia, ehdot täyttäviä toimittajia. Perustamisvaiheen jälkeen hankintayksikön on tehtävä päätös ehdokkaan hyväksymisestä järjestelmään kymmenen (10) työpäivän kuluessa osallistumishakemuksen vastaanottamisesta tai jos hakemus saapuu järjestelmän ollessa suljettuna, järjestelmän uudelleen avaamisesta. Hankintayksikkö voi pidentää määräaika yksittäistapauksissa 15 työpäivään, jos hyväksymisarvioinnissa on tarkasteltava täydentäviä asiakirjoja, muutoin tarkistettava soveltuvuusvaatimusten täyttyminen taikka muusta perustellusta syystä.

3.10 Hankintamenettelyt sosiaali- ja terveystaloushankinnoissa

Hankintalain liitteen E mukaisissa sosiaali- ja terveystaloushankinnoissa ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa hankintayksiköllä on laaja harkintavalta hankintamenettelyn valinnassa. Kilpailuttamisessa on noudatettava hankintalain 12 lukua ja siinä määriteltyjä muita hankintalain säännöksiä. Lisäksi on noudatettava hankintalain 3. §:n mukaisia hankintojen yleisiä periaatteita.

Sosiaali- ja terveystaloushankinnassa hankintayksikkö ei ole sidottu hankintalain mukaisiin EU-menettelyihin, vaan voi luoda oman, asiakaslähtöisen hankintamenettelyn tai yksinkertaistaa EU-menettelyä laissa kuvattuja menettelyjä. Tarjouskilpailun voi järjestää myös vanhan hankintalain mukaisella menettelyllä, jolloin menettelyn kulku mukailee vanhan lain sääntöjä. Hankintayksikkö voi myös hyödyntää EU-menettelyissä kuvattua puitejärjestelyä esimerkiksi siten, että asiakas tekee lopullisen valinnan toimittajien välillä.

Sosiaali- ja terveystalvaeluita koskevien hankintasääntöjen tarkoituksena on mahdollistaa joustavimmat hankintamenettelyt hankintoihin, joilla on suurta merkitystä asiakkaan kannalta. Asiakkaan asema ja muita erityisesti sosiaali- ja terveystalvaelujen kannalta tärkeitä seikkoja on huomioitava hankintalain 108. §:n mukaisesti kaikissa hankinnan vaiheissa, myös menettelyn luomisessa ja valinnassa.

Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Käytännössä kuvaus voidaan ottaa tarjouspyyntöön tai laatia erillinen liite. Kuvaus on tehtävä siten, että toimittajat pystyvät sen perusteella ennakoimaan käytetyn hankintamenettelyn luonnetta ja kulkua sekä tietävät oman roolinsa menettelyssä. Kuvauksessa on kerrottava, miten hankintamenettely kokonaisuudessaan etenee. Kuvauksessa on hyvä mainita esimerkiksi, sisältääkö menettely tarjoajien määrän rajoittamista tai neuvottelukierroksia, missä vaiheessa tarjoajan odotetaan toimittavan asiakirjoja tai tarjous hankintayksikölle ja minkälaisia vaatimuksia menettelyyn yleisesti liittyy.

Liitteen E mukaisissa hankinnoissa ei sovelleta EU-menettelyjen vähimmäistarjousaikoja. Hankintayksikön on kuitenkin varattava tarjoajille kohtuullinen tarjousaika. Kohtuullisen tarjousajan pituus riippuu hankinnan kohteesta, tarjoukseen tarvittavista selvityksistä ja vastaavista seikoista.

4 HANKINTAPROSESSI

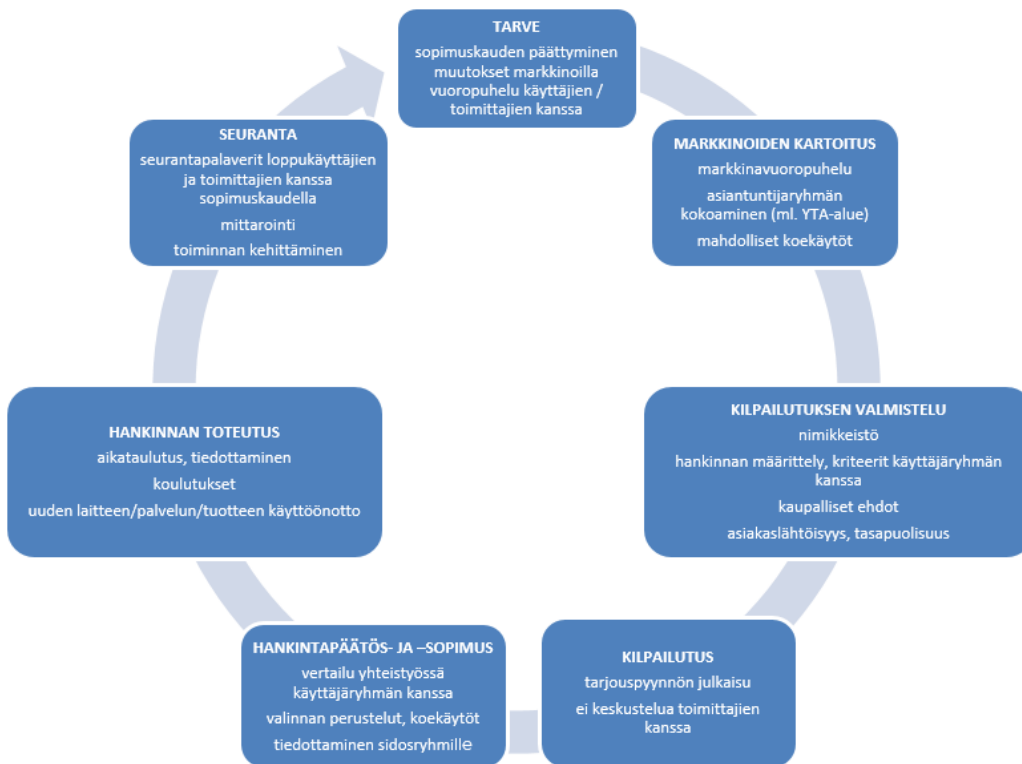
Hankintaprosessi alkaa tarpeen tunnistamisesta ja vaihtelee sen mukaan mitä hankintamenettelyä käytetään. Hankinnan käynnistämisestä päättää hallintosäännön mukaisesti toimivaltainen taho. Hankinnan toteuttava yksikkö suunnittelee ja toteuttaa hankintaprosessin yhteistyössä substanssi- ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Lääkehankinnoissa hankintaehdotukset toimitetaan hyvinvointialueen apteekkiin, joka hankkii lääkevalmisteet ja niihin rinnastettavat tuotteet. Investointihankinnoille tulee hyödykettä hankkivissa yksiköissä laatia selkeä aikataulutus ja yksiköiden tulee käynnistää hankintojen valmistelu heti kalenterivuoden alussa, jotta hankintaprosessit ehditään saattaa päätökseen kalenterivuoden loppuun mennessä.

Hankintaprosessiin liittyy oleellisesti hyvinvointialueen sopimuksenhallintaohje, jossa kuvataan muun muassa sopimusprosessi ja vastuuhenkilöt sekä tehtävät (valmistelu, valvonta, raportointi, sisäinen tiedonkulku ja reklamointi).

Hankintaprosessi pitää sisällään kolme vaihetta

- hankintojen suunnittelu
- hankintojen toteutus
- sopimuksen seuranta.

Hankintaprosessin pääkohdat on kuvattu alla olevassa kuviossa.

4.1 Hankintojen suunnittelu

Hankintojen suunnittelu on osa toiminnan ja talouden suunnittelua. Suunnittelulla pyritään ennakoimaan millaisia hankintoja tuleva toiminta edellyttää ja miten hankinnoilla voidaan tukea hyvinvointialueen strategiaa sekä tavoitteiden toteuttamista. Hankinnat perustuvat hyväksytyyn talousarvioon sekä investointisuunnitelmaan. Toimialueet toimittavat hankintayksikön antaman ohjeistuksen mukaisesti investointisuunnitelman konsernipalvelujen hankintayksikköön vuoden loppuun mennessä. Vahvistettuun investointisuunnitelmaan tehdyt muutokset edellyttävät aluehallituksen hyväksyntää. Investointien rahoitusraamin ylittäminen edellyttää aluevaltuuston hyväksyntää.

Merkittävä osa hankintojen suunnittelua ja toteutusta on huolehtia siitä, että hankintaprosessin läpiviemiselle on varattu riittävät resurssit ja riittävästi aikaa. Yksittäisen EU-kynnysarvon ylittävän tavarahankinnan sekä kansallisen sote-hankinnan prosessi kestää keskimäärin noin 6–12 kuukautta. Prosessin kestossa on huomioitava myös hankintaan osallistuvien eri sidosryhmien (esimerkiksi toimialueiden, lääkintätekniikka, tietohallinto mukaan lukien tietoturva ja tietosuoja) vaatimat aikataulut. Ennen hankintaprosessin aloittamista on varmistettava, että hankinnalle on olemassa rahoitus.

Hankinta käynnistyy omasta toiminnasta lähtevästä tarpeesta. Tarve voi olla yksittäinen hankinta (esimerkiksi jokin yksittäinen investointi) tai toistuva hankinta (esimerkiksi hoitotarvikkeet, asumispalvelut tai lastensuojelun palvelut). Investointihankinnoille on nimettävä määrärahojen vahvistamisen jälkeen vastuuhenkilö, joka vastaa hankinnan eteenpäin viemisestä yhdessä kilpailuttavan yksikön kanssa. Hankintojen valmistelu käynnistetään kilpailuttavassa yksikössä.

Hankinnan valmisteluvaiheessa asiantuntijaryhmän on selvitettävä hankinnan sisältö, hankinnan tavoitteet sekä hankittavalta kohteelta vaadittavat ominaisuudet eli pakolliset vaatimukset. Lisäksi on selvitettävä markkinatilanne ja markkinoilta löytyvät vaihtoehdot, kustannustaso, eri hankintavaihtoehdot (ostopalvelu, leasing, vuokraus, oma toiminta, palveluseteli), hankinnan aikataulu sekä tarkoituksenmukaisin hankintamenettely. Mikäli samanlainen hankinta on toteutettu jo aiemmin, on hyödyllistä perehtyä myös edellisen kilpailutuksen asiakirjoihin.

Sosiaali- ja terveystalushankinnassa hankinnan suunnitteluun kuuluu palvelun käyttäjien osallisuuden ja kuulemisen suunnittelu ja toteuttaminen.

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikön on mahdollista tehdä markkinakartoitus hankinnan valmistelua varten. Markkinakartoituksen tarkoituksena on käydä keskustelua toimittajien kanssa tavaroiden/palvelujen vähimmäisvaatimuksista ja vallitsevasta hintatasosta sekä saada selville markkinoilla olevat tuotteet/palvelut ja niiden ominaisuudet, potentiaaliset tarjoajat sekä hankinnan toteuttamistavat. Markkinakartoituksen tekeminen on tärkeää erityisesti vaativissa, uudentyyppisissä ja sellaisissa hankinnoissa, joiden markkinoita ei riittävästi etukäteen tunneta. Markkinakartoitus ei sido hyvinvointialuetta tarjoajia.

Markkinoiden kartoittamiseen voidaan käyttää seuraavia menetelmiä:

- tietopyynnön julkaiseminen hankintailmoitukset.fi-sivustolla
  - pyydetään vapaamuotoisesti toimittajia esittämään ratkaisumalli kyseessä olevan hankinnan toteutukseen
- tiedotustilaisuus hankinnasta kiinnostuneille toimittajille
  - esitellään suunniteltua hanketta ja pyydetään toimittajilta kommentteja
- toimittajien tapaaminen
  - pyydetään potentiaalisia toimittajia esittelemään tuotteitaan tai palveluitaan

- markkinoilla olevien vaihtoehtojen kartoittaminen esimerkiksi näytteiden tai koekäyttöjen avulla tai laitteen ollessa kyseessä tekemällä tutustumiskäyntejä kohteisiin, joissa vastaavia laitteita on käytössä
  - koekäytöstä tehdään sopimus ja annetaan palaute erillisen koekäyttöohjeistuksen mukaisesti (hyvinvointialueen intranet)
- pidetään palvelunsisältöön liittyviä työpajoja palveluntuottajien kanssa.

Hankintayksiköllä on oikeus päättää hankittavan tavaran, palvelun ja rakennustyön sisällöstä, laajuudesta ja laadusta. Hankinnan kohde sekä hankinnan kohteeseen liittyvät laatuvaatimukset ja sopimusehdot on määriteltävä ja kuvattava tarjouspyynnössä mahdollisimman selkeästi ja yksiselitteisesti. Hankinnan kohteen ja vaatimusten määrittely hyvinvointialueen hankinnoissa toteutetaan yhteistyössä kilpailuttavan yksikön sekä käyttäjäasiantuntijoiden ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Vaatimusmäärittely pitää sisällään hankinnan kohteen määrittelyn tai hankekuvauksen, hankinnan kohteeseen liittyvien muiden laatuvaatimusten ja sopimusehtojen sekä ehdokailta tai tarjoajilta vaadittavien ominaisuuksien määrittelyn sekä tarjouksen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteen (halvin hinta / hinta-laatusuhde / edullisimmat kustannukset) ja vertailuperusteiden suhteellisen painotuksen määrittelyn.

4.2 Hankintojen toteutus

Hankintojen toteuttaminen pitää sisällään seuraavat vaiheet:

- tarjouspyynnön laatiminen ja kilpailuttaminen
- hankintasopimuksen laatiminen
- optioista päättäminen.

4.2.1 Tarjouspyynnön laatiminen

Tarjouspyyntö on koko hankintaprosessin tärkein asiakirja, jonka huolelliseen laatimiseen on erityisesti syytä kiinnittää huomiota. Lähtökohtaisesti tarjouspyynnössä määritellään haluttu tuote tai palvelu ja kaikki tarjoajaan ja hankintaan liittyvät vaatimukset ja ehdot. Tarjouspyyntö on tehtävä hyvinvointialueen kilpailuttamisrajan (60 000 euroa koko sopimuskaudella) ylittävissä hankinnoissa, mukaan lukien suoraankinnat ja sidosyksikköhankinnat, aina sähköisesti kilpailuttamisjärjestelmässä. Kilpailuttamisrajan alittavissa hankinnoissa tarjouspyynnöt tehdään myös pääsääntöisesti

sähköisesti kilpailuttamisjärjestelmässä tai ne on ainakin vahvistettava kirjallisena. Hyvin lyhyt tarjousaika ei ole suositeltava. Tarjousaika ei tulisi olennaisilta osiltaan sijoittaa loma-aikaan.

Rajoitettuun menettelyyn perustuvissa, kaksivaiheisissa menettelyissä tarjouspyyntöön sisältyvät ehdot ja vaatimukset jakaantuvat kahteen asiakirjaan: rajoitetun menettelyn 1. vaiheen osallistumispyyntöön ja 2. vaiheen tarjouspyyntöön.

Tarjouspyyntöön sisällytettävät kaupalliset ja muut ehdot sekä tekniset vaatimukset on laadittava niin selviksi, että tarjouksen tekijät voivat niiden perusteella jättää keskenään vertailukelpoiset tarjoukset. Kilpailuttava yksikkö laatii tarjouspyynnön yhteistyössä substanssiasiantuntijoiden sekä muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

Alla kaaviossa esitettynä tarjouspyynnön pääkohdat.

Hankinnan kohde	Tarjoajan soveltuvuus	Hankinnan kohteen vaatimukset	Valinta- ja vertailuperusteet	Kaupalliset ehdot
<ul style="list-style-type: none"> • hankinnan kohteen kuvaus • hankinnan tavoitteet 	<ul style="list-style-type: none"> • tarjoajan soveltuvuudelle asetettavat pakolliset vaatimukset • EU-hankinnoissa ESPD-lomake, rikosrekisteriote • tilaajavastuulain vaatimukset 	<ul style="list-style-type: none"> • hankinnan kohteelle asetettavat pakolliset vaatimukset 	<ul style="list-style-type: none"> • kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste (halvin hinta / edullisimmat kustannukset / hinta-laatusuhde) • vertailuperusteiden suhteellinen painotus / vaihteluväli / tärkeysjärjestys (poikkeus) 	<ul style="list-style-type: none"> • kaupalliset ehdot • sopimusta koskevat ehdot

Tarjoajia koskevat tiedot

Hankintayksikkö voi asettaa tarjoajille soveltuvuusvaatimuksia, jotka voivat koskea esimerkiksi tiettyä ammatillista pätevyyttä ja teknistä kelpoisuutta (vastuuhenkilöiden koulutus, ammatillinen pätevyys ja kokemus, referenssit vastaavista toimituksista/palveluista, ympäristönhallintajärjestelmä tai selvitys ympäristönhoitotoimenpiteistä) tai taloudellista tai rahoituksellista tilannetta (vähimmäisliikevaihto, varojen ja velkojen välinen suhde).

Hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle kuuluvissa sosiaali- ja terveystaloudellissa hankintayksikön tulee varmistaa osallistumis- ja tarjouspyynnön ehdoilla, että sen järjestämistä vastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla toimittajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta.

EU-hankinnoissa on käytettävä erillistä sähköistä ESPD-lomaketta muun muassa tarjoajan poissulkemisperusteiden ja taloudellisten tai ammatillisten soveltuvuusperusteiden tarkistamiseksi. ESPD on yhteinen eurooppalainen

vakiomuotoinen hankinta-asiakirja, joka toimii osoituksena soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä koko Euroopan unionin ja ETA-maiden alueella. ESPD-lomakkeen käyttäminen ei ole pakollista hankintalain liitteen E mukaisissa sosiaali- ja terveystalushankinnoissa ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa.

Ulkopuolista työvoimaa hankittaessa on huomioitava vaatimuksissa, että sopimusosapuolen on täytettävä tilaajavastuulain mukaiset veloitteet. Ennen kuin tilaaja tekee sopimuksen vuokratun työntekijän käytöstä tai alihankintasopimukseen perustuvasta työstä, hankinnan toteutuksesta vastaavan yksikön on pyydettävä sopimusosapuoliltaan seuraavat selvitykset lakisääteisten veloitteiden noudattamisesta ja sovellettavista työehdoista (laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä 22.12.2006/1233, 5§):

- kaupparekisteriote
- selvitys siitä, onko yritys merkitty ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin sekä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
- selvitys siitä, ettei yrityksellä ole verovelkaa tai viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä
- todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että eräänntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty
- selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista
- selvitys työterveyshuollon järjestämisestä
- todistus lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ottamisesta rakentamistoiminnassa (uudisrakentaminen ja kaikenlainen korjausrakentaminen).

Tilaajavastuulain mukaiset tiedot on tarkistettava sopimuskauden aikana vuosittain. Mikäli tarjoaja on liittynyt Vastuu Groupin Luotettava Kumppani palveluun tai muuhun vastaavaan palveluun, ei tilaajavastuulain mukaisia todistuksia tarvitse pyytää erikseen, vaan ne on mahdollista tarkistaa kyseisen palvelun kautta. Selvitykset tarkistetaan ja dokumentoidaan hankinnan kilpailuttaneessa yksikössä niin, että jälkikäteen voidaan osoittaa, että tiedot on tarkistettu.

Hankinnan kohteen vaatimukset

Hankinnan kohteelle määritellään kohteen pakolliset vaatimukset eli vähimmäisvaatimukset, jotka tarjotun tuotteen tai palvelun tulee täyttää, jotta se otetaan mukaan vertailuun. Hankintayksiköllä on oikeus vapaasti määrittää hankinnan kohteelle haluamiaan vaatimuksia, kunhan niillä on hankinnan kohteeseen liittyvä peruste eikä niillä suosita tai syrjitä

ketään. Toimittajien tasavertaisen ja syrjimättömän kohtelun mahdollistamiseksi tiettyyn tuotemerkkiin viittaaminen on poikkeuksellisesti sallittua ainoastaan, jos mainintaan liitetään ilmaisu ”tai vastaava”. Yksittäiseen tuotemerkkiin viittaaminen saattaa olla välttämätöntä esimerkiksi silloin, kun hankitaan tuotteita tai palveluja, jotka pitää saada yhteensopiviksi jo olemassa oleviin laitteisiin tai toimintakonsepteihin. Laatuvaatimuksia ei saa asettaa korkeammiksi kuin kulloinkin on tarpeellista.

Lääkintälaitehankintoihin vaaditaan hyvinvointialueella aina lääkintätekniiikan sekä kohteesta riippuen tietohallinnon (mukaan lukien tietoturva) ja tietosuojavastaavien lausunnot sisältäen tarvittavan vaatimusmäärittelyn. Ohjelmisto- ja järjestelmähankintoihin vaaditaan aina tietohallinnon (mukaan lukien tietoturva) ja tarvittaessa tietosuojavastaavien lausunnot sisältäen tarvittavan vaatimusmäärittelyn. Lähtökohtaisesti ICT-hankintojen liitteenä käytetään joko perustason, korotetun tason tai hankintakohtaisesti laadittavia tietoturva-vaatimuksia sekä ICT-hankintojen tietoturvallisuusliitettä. Eri asiantuntijaryhmien tarvitsema aika vaatimusmäärittelyiden toteuttamiseen on huomioitava prosessin kestossa.

Tarjouspyyntöluonnos liitteineen voidaan lähettää potentiaalisten toimittajien kommentoitavaksi ennen hankintailmoituksen julkaisua (tekninen vuoropuhelu) joko hankintailmoitukset.fi-sivuston kautta tai suoraan potentiaalisille toimittajille. Toimittajilta tulleiden kommenttien arvioinnissa on huomioitava tasapuolisuus.

Vertailtavat ominaisuudet

Hankinnan kohteen lisäksi tarjouspyynnölle on määriteltävä tarjouksen kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste eli halvin hinta, edullisimmat kustannukset tai hinta-laatusuhde. Käytettäessä hinta-laatusuhdetta on ilmoitettava lisäksi hinta-laatusuhteen vertailuperusteet ja niiden keskinäinen suhteellinen painotus (pisteytys). Jos vertailuperusteiden suhteellista painotusta ei objektiivisesta syystä voida määritellä, vertailuperusteet on ilmoitettava alenevassa tärkeysjärjestyksessä. Tärkeysjärjestystä voidaan hyvinvointialueella käyttää vain poikkeustapauksissa kokonaisarvoltaan alle 100 000 euron hankinnoissa. Vertailuperusteita voivat olla esimerkiksi elinkaarikustannukset, käyttökustannukset, ergonomisuus, tekniset ja toiminnalliset ominaisuudet, huoltopalvelut tai ympäristönäkökohdat, pelkkä ”laatu” ei ole riittävä ilmaisu. Mikäli tarjouspyynnössä ja hankintailmoituksessa on ristiriitaisia tietoja, pätee hankintailmoitus ennen tarjouspyyntöä.

Hinnan ja laadun painoarvo määritellään hankinnan kohde ja tavoitteet huomioiden kussakin hankinnassa erikseen.

Kaupalliset ja tarjousten käsittelyä koskevat ehdot

Kaupallisissa ehdoissa huomioidaan muun muassa seuraavia asioita:

- hinnanmuodostusperuste (kiinteä hinta / hinnanmuutosperusteet)
- hyvinvointialueen maksuehtovaatimus 14, 21 tai 30 päivää netto
- toimituskulut, toimitusaika
- osatarjoukset / vaihtoehtoiset tarjoukset
- vakuudet
- takuehdot
- varaosat, huolto- ja korjausmahdollisuudet
- sopimuskausi ja mahdolliset optiot
- tarjousten voimassaoloaika.

Hankintalain kynnysarvot ylittävän hankinnan tarjouspyynnön liitteeksi laaditaan pääsääntöisesti hankinnan kohde huomioiden valmisteltu sopimusluonnos. Mikäli sopimusluonnosta ei liitetä tarjouspyyntöön, sopimusehdot täytyy sisällyttää tarjouspyyntöön.

Tarjouspyynnössä on asetettava määräaika tarjousten jättämiselle. EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta määräajasta säädetään hankintalaissa ja muissa hankinnoissa tarjouksen tekemiseen on varattava kohtuullinen aika riippuen hankinnan laajuudesta ja luonteesta. Hankintayksikön on pidennettävä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja, mikäli tarjouspyyntöön liittyviin lisätietokysymyksiin ei vastata viimeistään kuusi (6) päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetettua määräaikaa tai mikäli hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia. Jos muutosten seurauksena hankinnan kohde ja sisältö muuttuvat olennaisesti, on hankinta keskeytettävä ja käynnistettävä uudella hankintailmoituksella.

Tarjouspyynnön allekirjoittaa hallintosäännön mukaisesti toimivaltainen viranhaltija. Tarjouspyyntö arkistoidaan allekirjoittamisen jälkeen sähköisessä arkistossa.

Kiellettyä tarjouspyyntövaiheessa

- julkaistua tarjouspyyntöä ei saa käyttää markkinoiden kartoittamiseen
- tarjouspyyntöä ei saa vaatimuksillaan tarkoituksella suunnata vain yhdelle toimittajalle

- hankinnan kohteen kuvauksessa ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai viitata tuotemerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään siten, että suositetaan jotain tarjoajaa
- tarjouspyyntö ei saa syrjiä uusia toimittajia markkinoilla
- tarjouspyynnön julkaisemisen jälkeen hankinnan sisällöstä ei saa keskustella tai antaa lisätietoja tietyille / tietyille toimittajille, vaan on huomioitava tarjoajien tasavertainen ja syrjimätön kohtelu. Kysymyksiin vastataan keskitetysti sähköisen kilpailuttamisjärjestelmän kautta kilpailuttavan yksikön toimesta.

4.2.2 Hankinnasta ilmoittaminen ja hankintailmoitukset

Kynnysarvot ylittävistä hankinnoista tulee ilmoittaa julkisesti kansallisesti (kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat) tai EU:n laajuisesti (EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat) sen mukaan kuin hankintalaissa säädetään. Ilmoituskanavana toimii sähköinen Hilma-kanava (www.hankintailmoitukset.fi) ja ilmoittamisvelvollisuus on ehdoton vaatimus.

Ennakoilmoitus

Ennakoilmoituksella tarkoitetaan hankintayksikön yhdestä tai useammasta tulevasta hankinnasta tehtävää ilmoitusta. Ennakoilmoitus ei ole pakollinen. Ennakoilmoituksella hankintayksikkö voi käyttää hyväkseen mahdollisuutta lyhentää hankintalaissa säädettyjä tarjousaikoja.

Hankintailmoitus

Hankintailmoituksella käynnistetään tarjouskilpailu avoimessa menettelyssä ja osallistumishakemusten jättäminen rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä sekä kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä. Hankintaa koskevat yksityiskohdat käyvät ilmi hankintailmoitukset.fi-sivustoon linkitetystä sähköisessä muodossa olevasta tarjouspyynnöstä.

Jälki-ilmoitus

Jälki-ilmoituksella tarkoitetaan hankintasopimuksen tekemisen jälkeen julkaistavaa ilmoitusta EU-kynnysarvot ylittävistä hankinnoista sekä kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankintalain E-liitteen mukaisista palveluhankinnoista. Jälki-ilmoitus on toimitettava julkaistavaksi hankintalain mukaisessa määräajassa (hankintalaki 58. §).

Ilmoitus suoramarkkinasta

Hankintalain 131. §:n mukaan hankintayksikkö voi suoramarkkinapäätöksen jälkeen toimittaa hankintailmoitukset.fi-sivustoon julkaistavaksi ilmoituksen suoramarkkinasta ennen hankintasopimuksen tekemistä. Tällöin hankintasopimus voidaan tehdä 14 vuorokauden kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta, mikäli siitä ei ole valitettu. Ilmoituksen tekeminen ei poista Kilpailu- ja kuluttajaviraston reagoimismahdollisuutta suoramarkkintaan.

Hyvinvointialueella suoramarkintailmoitus julkaistaan sekä EU-kynnysarvon ylittävistä että pääsääntöisesti kansallisista suoramarkkinoinnoista ja sidosyksikköhankehankeista. Ilmoittamisesta voidaan poiketa tapauskohtaisesti hankinnan mukaan, jolloin huomioidaan muun muassa hankinnan kiireellisyys sekä yleinen markkinatilanne. Hankintalain liitteen E mukaisista asiakaskohtaisista sosiaali- ja terveystalvohankinnoista julkaistaan suoramarkintailmoitus vain, jos on selvää, ettei sen julkaiseminen paljasta salassa pidettäväksi säädettyjä asiakas- tai potilastietoja. Päätöksen suoramarkintailmoituksen julkaisematta jättämisestä tekee hankintavaltuudet omaava viranomaisen kuultuaan ensin kilpailuttavaa yksikköä.

Mikäli ilmoitusmenettelyä ei käytetä, suoramarkkinasta voi tehdä valituksen markkinaoikeuteen kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus on tehty tai 30 päivän kuluessa suoramarkkinasta tehdystä jälki-ilmoituksesta.

Korjausilmoitus

Hankintayksikön on mahdollista muuttaa hankintamenettelyn aikana tarjouspyynnössä olevia muita kuin olennaisia tietoja julkaisemalla niistä korjausilmoituksen hankintailmoitukset.fi-sivustolla. Korjausilmoitusmenettely soveltuu tilanteisiin, joissa tarjousaika on vielä jäljellä, korjattavat virheet ovat pieniä ja muutoksilla ei ole oleellista merkitystä tarjouskilpailun kannalta. Olennaiset muutokset toteutetaan keskeyttämällä hankintamenettely ja julkaisemalla uusi hankintailmoitus. EU-hankinnoissa hankinnan keskeyttämisestä on julkaistava keskeyttämisilmoitus.

Sopimusmuutosilmoitus

Hankintalain 58. §:n mukaan hankintayksikön on julkaistava hankintasopimuksen ja käyttöoikeussopimuksen muutoksia koskeva ilmoitus lisähankinnoista tai ennakoimattomiin olosuhdemuutoksiin perustuvissa sopimusmuutoksissa. Ilmoitusvelvollisuus koskee EU-kynnysarvot ylittäviä hankintasopimuksia sekä kansalliset kynnysarvot ylittäviä liitteen E palveluhankintoja. Ilmoitus on julkaistava, mikäli hankintasopimusta muutetaan seuraavista syistä:

- alkuperäisen sopimusosapuolen on tarpeen suorittaa lisätöitä tai -palveluja tai ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisällyneet alkuperäiseen sopimukseen, ja jos sopimusosapuolen vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle
- muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoita eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen. (katso hankintalaki 136. § 2. momentin kohdat 2–3).

Ilmoituksessa on julkaistava muun muassa kuvaus hankinnasta ennen ja jälkeen muutoksen, muutoksen syyt ja muutoksen hintavaikutus.

4.2.3 Tarjousten arviointi ja vertailu

Tarjoukset avataan kilpailuttavan yksikön toimesta sähköisessä kilpailuttamisjärjestelmässä. Järjestelmä luo automaattisesti tarjousten avauspöytäkirjan.

Avatut tarjoukset käsitellään kolmivaiheisesti

- 1) arvioidaan tarjoajien soveltuvuus osallistua tarjouskilpailuun
  - a. soveltumattomat tarjoajat suljetaan pois tarjouskilpailusta toimivaltaisen viranhaltijan tai toimielimen päätöksellä (voi olla myös osa hankintapäätöstä)
- 2) arvioidaan, ovatko saadut tarjoukset tarjouspyynnön mukaisia
  - a. tarjouspyyntöä vastaamattomat tarjoukset hylätään toimivaltaisen viranhaltijan tai toimielimen päätöksellä (voi olla myös osa hankintapäätöstä)
- 3) suoritetaan tarjouspyynnön mukaisten tarjousten vertailu perustuen tarjouspyynnössä ilmoitettuihin vertailuperusteisiin.

Tarjoajien soveltuvuus

EU-kynnysarvot ylittävässä hankinnoissa ehdokas tai tarjoaja on ehdottomasti suljettava pois kilpailusta, mikäli ehdokas, tarjoaja tai sen vastuhenkilö on syyllistynyt hankintalain 80. §:ssä säädettyyn rikokseen. Lisäksi hankintayksikkö voi sulkea pois sellaisen ehdokkaan tai tarjoajan, jota rasittaa hankintalain 81. §:n mukainen

harkinnanvarainen poissulkemisperuste. Yritysten harkinnanvarainen sulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle tulee tehdä hyvän hallintotavan mukaisesti.

Ehdokkaan tai tarjoajan sulkeminen kilpailusta voi harkinnanvaraisten sulkemisperusteiden kohdalla toteutua esimerkiksi seuraavista syistä johtuen:

- Toimittaja on konkurssissa.
- Toimittaja on päätetty asettaa selvitystilaan.
- Toimittaja on tuomittu ammattinsa harjoittamiseen liittyvästä lainvastaisesta teosta.
- Toimittaja on ammattitoiminnassaan syyllistynyt vakavaan virheeseen.
- Toimittaja on laiminlyönyt verojen ja lakisääteisten sosiaalimaksujen (esimerkiksi eläkevakuutusmaksujen) suorittamisen.
- Toimittaja on osoittautunut epäluotettavaksi antamalla vääriä tietoja hankintayksikölle tarjouksentekijän luotettavuuden arvioimiseksi.

Tarjoajan tulee täyttää myös tilaajavastuulain vaatimukset (laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä, 1233/2006).

Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus

Määräajan jälkeen jätetyt sekä tarjouspyyntöä vastaamattomat tarjoukset hylätään. Hylkäyspäätökset on perusteltava.

Vertailu ja koekäytöt

Yksikkö, jonka käyttöön tavara- tai palvelu on tulossa, suorittaa tarjousten vertailun yhdessä kilpailuttavan yksikön kanssa. Mikäli tarjottujen tuotteiden ominaisuuksiin perehtyminen vaatii matkustamista, tapahtuu se aina hyvinvointialueen kustannuksella ja virkamatkapäätöksellä. Tarjoajan kustannuksella tapahtuva matkustaminen ei ole sallittua.

Hyväksytyt tarjoukset on vertailtava kaikkien tarjouspyyntöön sisältyvien ehtojen ja valinnan perusteiden mukaisesti. Arviointi on tehtävä jokaisesta tarjotusta vaihtoehdosta. Tarjouksia vertailtaessa ei saa ottaa mukaan uusia arviointiperusteita, joita ei ole mainittu tarjouspyyntöasiakirjoissa. Tarjoukset laitetaan kokonaistaloudellisen

edullisuuden sekä tarjouspyynnössä asetettujen ehtojen mukaisesti etusijajärjestykseen. Etusijajärjestyksen mukaisesti valitaan tarjouspyynnössä ilmoitettu määrä toimittajia tai hankintayksikkö voi valita kaikki vähimmäisvaatimukset täyttävät toimittajat.

Tarjoukset on käsiteltävä siten, että hankintapäätös lähetetään tiedoksi tarjoajille tarjousten voimassaoloaikana. Mikäli tarjousten käsittely lykkääntyy, tarjoajilta on riittävän ajoissa tiedusteltava, ovatko he valmiita jatkamaan tarjouksen voimassaoloaikaa hankintayksikön ehdottamaan uuteen päivämäärään saakka. Edellä mainittujen tilanteiden välttämiseksi tarjousten voimassaoloaikaan tulee kiinnittää huomiota jo tarjouspyyntövaiheessa.

Kiellettyä vertailuvaiheessa

- tarjoajat eivät saa olennaisesti muuttaa tai parantaa tarjoustaan tarjousten määräajan jälkeen
  - hankintayksiköllä on mahdollisuus, mutta ei velvollisuutta, pyytää tarjoajia täsmentämään tai täydentämään tarjoustaan virheestä
  - tarjoajia on kohdeltava tasapuolisesti tarjouksia täsmennyttäessä
  - täsmennyspyynnöt harkitaan tapauskohtaisesti
- myöhästynyttä tarjousta ei saa ottaa mukaan vertailuun
- tinkiminen ei ole sallittua
- vertailuvaiheessa ei saa huomioida muita vertailtavia asioita kuin mitä tarjouspyynnössä on ilmoitettu
- vertailussa on käytettävä kaikkia tarjouspyynnössä ilmoitettuja vertailuperusteita.

4.2.4 Hankintapäätös ja tiedoksianto

Hankinnan arvonlisäverottoman ennakoidun kokonaisarvon ylittäessä sisäisen pienhankinnan rajan (60 000 euroa), on kilpailutuksen lopullisesta ratkaisusta tehtävä kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Hankintapäätöksen valmistelee kilpailutuksesta vastaava yksikkö. Päätöksen tekee hallintosäännön mukaisesti toimivaltainen taho. Varsinaisen hankintapäätöksen lisäksi tarjouskilpailusta poissulkemisesta ja tarjouspyyntöä vastaamattomien tarjousten hylkäämisestä on tehtävä päätökset, mikäli niistä ei päätetä varsinaisella hankintapäätöksellä. Päätöksistä on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat perusteluineen, jotta tarjoajat pystyvät arvioimaan oikeusturvakeinojen käytön tarpeellisuutta. Tarjousvertailun osalta perustelut tulee esittää sellaisella tarkkuudella, että tarjoajalle käy ilmi oman tarjouksen sijoittuminen tarjouskilpailussa suhteessa muihin tarjouksiin. Vertailusta ilmettävä kaikkien tarjousten osalta, miten niitä on arvioitu kunkin vertailuperusteen osalta.

Hankintapäätöksestä tulee ilmetä hankinnan luonteesta ja laajuudesta riippuen muun muassa seuraavat asiat tarvittavin perusteluin:

- hankinnan yleiskuvaus (hankittava tavara, palvelu tai rakennustyö sekä käytetty hankintamenettely)
- miltä yrityksiltä tarjouksia on pyydetty (mikäli käytetty rajoitettua tai neuvottelumenettelyä)
- ketkä ovat antaneet tarjouksen
- tarjoajien kelpoisuus ja yritysten mahdollinen poissulkeminen kilpailusta perusteluineen
- tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus tai mahdollinen hylkääminen perusteluineen
- tarjousvertailun keskeisimmät kohdat itse päätöksessä ja tarvittaessa täydentävät tiedot erillisellä liitteellä
- tarjouskilpailun voittaja ja tarjouspyynnön mukaiset perustelut päätökselle
  - jos on valittu useampi toimittaja, tulee ilmoittaa etusijajärjestys
- hankinnan kokonaisarvo
- maininta sopimuksen syntymisajankohdasta / sopimusajasta ja tieto mahdollisesta optiosta ja sen päättämisestä
- odotusaika (katso hankintalaki 129. §)
- valitusosoitus markkinaoikeuteen ja hankintaoikaisuohje
- kansallisen kynnysarvon alittavista hankintapäätöksistä hankintaoikaisuohje ja hyvinvointialuelain mukainen oikaisuvaatimusohje.

Hankintalain mukaista kirjallista päätöstä ei tehdä lisätilauksesta, josta on ilmoitettu alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa (hankintalaki 41. §, esimerkiksi huoltosopimus).

Puitejärjestelyyn perustuvasta hankinnasta ei tarvitse tehdä hankintapäätöstä, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista tai puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailuttamisessa hankinnan arvo ei ylitä EU-kynnysarvoa (hankintalaki 123. §).

Hankintapäätöstä ei tarvitse tehdä myöskään hankintalain 153. §:ssä tarkoitettua hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä (hankintalaki 123. §).

Tiedoksianto

Hankintamenettelyssä tehty kynnysarvot ylittävä hankintapäätös annetaan tiedoksi sähköisesti kaikille asianosaisille. Päätöksen mukana on toimitettava muutoksenhakuohjeet. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä. Hankintapäätösten muutoksenhaku-aika alkaa kulua päätöksen tiedoksisaannista.

Myös kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa hankintapäätös annetaan tiedoksi sähköisesti. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä. Hyvinvointialueen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon hyvinvointialuelain mukaisesti eli seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa (laki hyvinvointialueesta 145. §). Hankintapäätösten muutoksenhaku-aika alkaa kulua päätöksen tiedoksisaannista.

Kokonaisarvoltaan alle 60 000 euron tavara- ja palveluhankinnoista ja alle 150 000 euron rakennusurakoista sekä alle 400 000 euron sote-palveluista (pois lukien asiakaskohtaiset sote-palvelut), ja alle 300 000 euron muista erityisistä palveluista julkaistaan päätökset myös hyvinvointialueen internet-sivulla. Lisäksi yli 10 000 euron palveluhankinnoista julkaistaan asianhallintajärjestelmässä tehdyt päätökset hyvinvointialueen internet-sivulla.

EU:n kynnysarvon ylittävät tavara- ja lääkehankinnat sekä puitesopimushankinnat sekä yli 100 000 euron laite- ja palveluhankinnat, rakennusurakat ja kehityshankkeet on annettava tiedoksi aluehallitukselle otto-oikeutta varten. Tieto lähetetään heti hankintapäätöksen tiedoksi antamisen jälkeen asianhallintajärjestelmän kautta tiedoksiantona (katso erillinen ohje). Hankintasopimus voidaan allekirjoittaa vasta, kun aluehallitus on käsitellyt kokouksessaan otto-oikeusasian.

4.2.5 Muutoksenhaku hankintapäätökseen

Asianosainen voi hakea muutosta julkista hankintaa koskevaan kynnysarvot ylittävään hankintapäätökseen tai muuhun ratkaisuun hankintamenettelyssä valittamalla markkinaoikeuteen tai tekemällä hankinta-oikaisun hankintayksikölle. Markkinaoikeus on toimivaltainen kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Kansallisen kynnysarvon alittavista, niin sanotuista pienhankinnoista, on asianosaisella mahdollista tehdä joko hankinta-oikaisu tai hyvinvointialuelain mukainen oikaisuvaatimus.

Kansallisen kynnysarvon alittavista hankintapäätöksistä myös hyvinvointialueen jäsen voi tehdä hyvinvointialuelain mukaisen oikaisuvaatimuksen.

Valitus markkinaoikeuteen

Valitus markkinaoikeuteen on tehtävä kirjallisesti pääsääntöisesti 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista. Lisäksi valituksesta on ilmoitettava hyvinvointialueen kirjaamoon. Markkinaoikeudelle tehtävässä valituksessa hakijan on esitettävä vaatimuksensa asiassa ja perustelut, miten hankintamenettely on hakijan mielestä virheellinen. Hyvitysmaksua vaadittaessa on valittajan ilmoitettava vaatimansa maksun määrä.

Mikäli hyvinvointialueen hankinnoista tehdään valitus markkinaoikeuteen, on hankintaprosessiin osallistuneilla velvollisuus antaa tarvittavat vastineet vaaditussa määräajassa. Hankinnassa asiantuntijoina ja käyttäjien edustajina toimineilla on velvollisuus toimittaa pyydetty selvitykset vastinetta varten. Mikäli markkinaoikeus toteaa valituksen perusteella, että hankintalainsäädäntöä on rikottu, se voi ensisijaisesti kumota tehdyn hankintapäätöksen, julistaa hankintapäätöksen täytäntöönpanokieltoon tai määrätä korjaamaan hankintamenettelyssä tapahtuneen virheen.

Hankintaoikaisu

Hankintayksiköllä on mahdollisuus korjata virheellinen päätöksensä tai menettelyvirheensä hankintaoikaisuna joko omasta aloitteestaan tai tarjouskilpailuun osallistuneen tarjoajan vaatimuksesta. Hankintaoikaisun käytön edellytyksenä on, että kyseessä on nimenomaan lain soveltamisessa tapahtunut virhe, kuten esimerkiksi tarjosten vertailuvaiheen pisteytysvirhe tai esteellisyysvirhe. Määräaika hankintaoikaisun tekemiseen on hankintayksiköllä 90 päivää päätöksen tekemisestä ja asianosaisella 14 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Hankintaoikaisua koskevia säännöksiä sovelletaan kaikkien hankintalain mukaisten hankintayksiköiden päätöksiin ja ratkaisuihin hankinnan arvosta riippumatta. Hankintaoikaisuun päätöksen antaa hankintapäätöksen tehnyt toimivaltainen viranhaltija tai toimitilin. (hankintalaki 132. § ja 133. §)

4.2.6 Hankinnan keskeyttäminen

Hankintamenettely voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä. Hankinta voidaan keskeyttää hankintalain 125. §:n perusteella vain todellisesta ja perustellusta syystä. Keskeyttämisessä kaikkia ehdokkaita ja

tarjoajia on kohdeltava hankintalain mukaisesti tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Oikeuskäytännössä hyväksyttäviä perusteita hankinnan keskeyttämiseen ovat olleet muun muassa hankintayksikön rahoitustilanteen muuttumiseen liittyvät syyt, hankinnan kohteen tai hankinnan tarpeen muuttuminen hankintamenettelyn aikana, epäonnistunut tai tulkinnanvarainen tarjouspyyntö tai hankintamenettelyssä tapahtunut virhe. Keskeyttäminen on katsottu sallituksi myös, jos hankinnasta ei ole saatu yhtään tarjouspyynnön vaatimukset täyttävää tarjousta. Keskeyttämistä harkittaessa on aina selvitettävä sen perusteltavuus.

Hankinnan keskeyttämisestä on annettava perusteltu päätös tiedoksi tarjouskilpailuun osallistuville ja päätökseen on liitettävä muutoksenhakuohjeet. EU-hankinnoissa keskeyttämisestä on tehtävä jälki-ilmoitus. (hankintalaki 125. §)

4.2.7 Hankintasopimuksen laatiminen

Hankintalain 128. §:n mukaan kaikista kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankinnoista on laadittava hankintapäätöksen jälkeen erillinen kirjallinen sopimus. Hankintasopimus syntyy kirjallisen sopimuksen allekirjoittamisella ja se voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun asianosaisten katsotaan saaneen hankintapäätöksen muutoksenhakuohjeineen tiedoksi. Samaa odotusaikaa noudatetaan myös suoraan hankinnoissa eli hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 vuorokauden kuluttua siitä, kun hankintaa koskeva suora hankintailmoitus on julkaistu. Hankintasopimus tehdään pääsääntöisesti myös kaikista alle kansallisen kynnysarvon alle jäävistä mutta yli 60 000 euron suuruista hankinnoista.

Hankintasopimukset laaditaan pääsääntöisesti hyvinvointialueen sopimus pohjiin ja yleisinä ehtoina käytetään muun muassa tavara- ja palveluhankintojen yleisiä sopimusehtoja (JYSE), Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JIT), rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja (YSE) sekä konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja (KSE). Sopimus pohjia ylläpidetään käytössä olevassa sopimusten hallintajärjestelmässä ja lääkehankintojen osalta apteekin järjestelmässä. Hankintasopimukset allekirjoittaa hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisesti toimivaltainen taho.

Aina, kun palveluntuottaja käsittelee Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen henkilötietoja, on PPHVA:n rekisterinpitäjänä sovittava henkilötietojen käsittelystä palveluntuottajan (henkilötietojen käsittelijän) kanssa osana sopimusta. Hyvinvointialueen määrittelemät henkilötietojen käsittelyn ehdot liitteineen ovat

- henkilötietojen käsittelyn ehdot
- liite 1 Henkilötietojen käsittelytoimien kuvaus

- liite 2 Tilaajan ohjeet Palveluntuottajalle
- liite 3 Henkilötietojen siirto EU/ETA:n ulkopuolelle
- liite 4 Ilmoitus henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta.

Henkilötietojen käsittelyn ehdoista poikkeaminen edellyttää toimivaltaisen viranomaisen (toimielin, viranhaltija) päätöstä.

Sosiaali- ja terveystalvcluja koskevien sopimusten laatimisessa on huomioitava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) annetun lain 3. luvun säännökset palvelujen hankkimisesta yksityiseltä toimittajalta.

Hankintayksikön tehtävänä on varmistaa palvelujen jatkuvuuden turvaaminen varautumisella myös silloin, kun palveluja toteutetaan hankkimalla niitä yksityisiltä toimittajilta. Sosiaali- ja terveystalvcluja koskeviin sopimuksiin on siten otettava tarvittavat sopimusehdot palveluntuottajan velvollisuuden varautumiseen hyvinvointialueen ohjeiden mukaisesti sekä toimittajan velvollisuudesta tuottaa palveluja myös poikkeusoloissa ja yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa. Näissä ehdoissa voidaan haluttaessa viitata sosiaali- ja terveysministeriön ohjeeseen 2019:9 Sopimusperusteinen varautuminen sekä julkaisuun 2019:10 Valmius ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma. Sosiaali- ja terveystalvcluita koskeviin sopimuksiin voi hankinnan kohde huomioon ottaen olla tarkoituksenmukaista ottaa tarkempia ehtoja myös hankintayksikön oikeudesta palveluntuottajan toiminnan auditointiin ja tarkastusoikeuteen.

4.2.8 Vakuudet

Hankintasopimuksen veloitteiden täyttämiseksi hankintayksikkö voi pyytää toimittajalta vakuuden, josta mainitaan jo tarjouspyyntöasiakirjoissa, kuten muistakin sopimusehdoista. Vakuudeksi voidaan hyväksyä raha- tai vakuutuslaitoksen antama omavelkainen takaus, pankin antama talletustodistus tai tilaajan hyväksymä muu luotettava vakuus. EU-kynnysarvon ylittävissä laitehankinnoissa vaaditaan aina vakuus, jonka arvo on 10 prosenttia hankinnan arvonnlisäverottomasta kokonaisarvosta.

4.2.9 Ennakot

Toimittajalle voidaan poikkeuksellisesti maksaa ennakkoa suoritettavasta maksusta. Ennakko on sovittava hankinnan lopulliseksi osamaksuksi ja sille on vaadittava riittävä vakuus.

4.2.10 Tilaaminen

Kaikessa tavarantuotteiden tilaamisessa on käytettävä sähköistä tilausjärjestelmää, mikäli sellainen on olemassa kyseiseen toimintaan (esimerkiksi hoitotarvikkeet, yleistarvikkeet, lääkevalmisteet ja niihin rinnastettavat tuotteet ja apuvälineet). Tilausjärjestelmien käyttöoikeudet määritetään käyttäjän valtuuksien mukaisesti.

Sähköisen tilausjärjestelmän kautta tilataan kaikki varastotavara, suoratoimitustavara, laitteet, kalusteet ja ohjelmistot. Sähköisen tilausjärjestelmän kautta tehdyt tilaukset käsittelee hyvinvointialueella logistiikkapalvelujen yksikkö. Lääkevalmisteet ja niihin rinnastettavat tuotteet tilataan ostotilausjärjestelmän kautta ja ostotilaukset käsitellään hyvinvointialueen osalta hyvinvointialueen apteekin yksiköissä. Apuvälineet tilataan apuvälinepalvelujärjestelmän kautta.

- Hyvinvointialueen vakioidut ohjelmistot, työasemat ja näytöt tilataan IsteKin asiointiportalista.
- Matkapuhelimet, liittymät ja sähköpostipalvelut tilataan IsteKin asiointiportalista.
- Palvelut tilataan pääsääntöisesti sähköpostitse ja tilauksessa ilmoitetaan hyvinvointialueen laskutusosoite sekä tilausviitteenä vastuuyksikön numero ja sen henkilön nimi, joka tarkastaa laskun.

Sopimustuotteet löytyvät sähköisestä tilausjärjestelmästä (tarvikkeet ja pienlaitteet) sekä hyvinvointialueen intranetsivulta (laite- ja kalustehankintojen kausisopimukset sekä palveluhankintojen kausisopimukset). Apteekin sopimustuotteet löytyvät ostotilausjärjestelmästä ja apuvälineet apuvälinejärjestelmästä. Ne tavarat, laitteet ja palvelut, joissa on olemassa voimassa olevat kilpailutetut sopimukset, on hankittava sopimustoimittajilta.

Puitesopimukseen tai muuhun sopimukseen perustuvien asiakaskohtaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tilaamisesta vastaa toimialue. Asiakaskohtaisesta palvelusta tehdään asiakaskohtainen sopimus tai kirjallinen tilaus, jonka palveluntuottaja vahvistaa tilausvahvistuksella. Asiakaskohtaisen suorahankinnan sopimus, katso luku 4.7.

4.2.11 Tavarantuote vastaanotto sekä palvelujen ja urakan hyväksyminen

Tavaraa vastaanotettaessa on sen määrä, laatu ja kunto viipymättä tarkistettava. Asennettavan laitteen saa hyväksyä vasta, kun sille on suoritettu vastaanottotarkastus, jossa laitteen on todettu olevan toimintakunnossa ja täyttävän sille asetetut suoritusarvot sekä muut hankintasopimuksen ehdot. Lääkintälaitteiden vastaanottotarkastuksen suorittaa lääkintäteknikan yksikkö ja muiden laitteiden vastaanottotarkastuksen suorittaa vastaanottava yksikkö.

Palvelun, järjestelmätoimituksen tai rakennustyön vastaanotto hyväksytään sopimusehtojen mukaisesti joko toimeksiannon päättyessä tai osatehtävien suorittamisen jälkeen.

Toimituksen viivästyessä tai toimittajan syyllistyessä virheelliseen tai sopimuksenvastaiseen toimitukseen tai muulla tavoin rikkoessa sopimusta, on asiasta viipymättä tehtävä kirjallinen huomautus ja vaadittava sopimusehtojen mukaisia hyvityksiä. Toimittajan syyllistyessä laiminlyönteihin tilaajan on huolehdittava siitä, että sopimuksen tarkoittamia maksueriä ei makseta ennen veloitteiden täyttämistä. Tavara- ja rakennushankkeiden kohdalla on ennen viimeisen maksuerän suorittamista toimittajalle tai urakoitsijalle varmistettava, että takuuajan vakuus on luovutettu ja että aliurakoitsijoilla tai kolmansilla tahoilla ei ole urakoitsijasta johtuvia vaatimuksia.

4.2.12 Hankintamenettelyä koskeva kertomus

Hankintayksikön on laadittava erillinen kertomus kustakin EU-kynnysarvon ylittävästä hankintasopimuksesta, mikäli hankintamenettelyyn liittyviä asioita ei löydy hankintapäätöksestä tai muista hankinta-asiakirjoista. Kertomuksen vaadittu sisältö on kuvattu hankintalain 124. §:ssä. Asiakirjat on säilytettävä vähintään kolme (3) vuotta hankintasopimuksen tekemisestä.

4.3 Hankintojen/sopimusten seuranta ja reklamointi

Hyvinvointialueen tulee ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa hyvinvointialueesta annetun lain 10. §:n mukaisesti. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen sopimuksen ja lainsäädännön mukaisuuden valvonnasta vastaa sosiaali- ja terveystalouden järjestämistoiminnon valvontayksikkö. Hyvinvointialueella on oikeus saada valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot ja selvitykset toimittajilta sekä tehdä tarkastuksia palvelutuotannon tiloihin. Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen sopimusten seurantaan kuuluu toimittajien kanssa tehtävä kumppanuusyhteistyö kunkin sopimuksen kohteen edellyttämällä tavalla ja laajuudessa.

Sopimuksen täyttymistä tulee seurata tavaraa/palvelua käyttävässä yksikössä koko sopimuskauden ajan huomioiden, miten sopimuksen toteuttaminen on onnistunut, onko nykyinen sopimuskumppani/-t toiminut sopimuksen mukaisesti ja mitä asioita tulee ottaa huomioon seuraavaa hankintaa valmisteltaessa (huomioitava erillinen sopimuksenhallintaohje).

Takuuaika

Tavaraa käyttävän yksikön tulee takuuaikana seurata tavaran toimivuutta ja virheettömyyttä sekä takuuajan velvoitteiden täyttymistä. Mikäli toimituksissa, muussa palvelussa tai tavaran toiminnassa havaitaan puutteita tai poikkeamia, tulee niistä olla yhteydessä kirjallisesti toimittajaan, lääkintäteknikkaan tai tavaran kilpailuttaneeseen yksikköön ja tarvittaessa tietohallinnon yksikköön. Mikäli lääkintälaitteelle tarvitaan ylläpito-/huoltosopimus takuuajan jälkeen, vastaa lääkintäteknikka sopimuksen laatimisesta.

Sopimuseuranta

Tavaraa tai palvelua käyttävän yksikön sekä lääkinnällisissä laitteissa lääkintäteknikan on seurattava hankinnan toimivuutta sopimuskaudella ja laitteissa niiden koko elinkaaren ajan sekä valvoa, että toimitetut tavarat ja palvelut vastaavat sopimuskauden aikana laadultaan, määrältään ja kustannuksiltaan sitä, mitä tarjouspyynnössä ja hankintasopimuksessa on sovittu. Jos toimituksen tai palvelun vastaanotossa tai muuten palveluntuotannossa havaitaan puute tai virhe tavaran tai palvelun ominaisuuksissa, laadussa tai määrässä, on siitä viipymättä reklamoitava sopimuskumppanille. Näin tulee toimia myös, mikäli sopimuskumppanin havaitaan sopimuskaudella laiminlyövän sopimusvelvoitteitaan, toimivan niiden vastaisesti tai muutoin rikkovan sopimusehtoja. Reklamaatiot on tehtävä kirjallisesti ja lähetettävä tiedoksi kilpailuttaneeseen yksikköön. Reklamaatioissa on yksilöitävä mahdollisimman tarkasti tavara tai palvelu sekä siinä ilmenneet virheet. Kilpailuttava yksikkö tallentaa reklamaatioasiakirjat muiden kilpailutukseen liittyvien asiakirjojen yhteyteen asianhallintajärjestelmään.

Keskusvaraston materiaalinhallintajärjestelmästä ja talouden seurantajärjestelmistä on mahdollista saada ajantasaista tietoa sopimuskauden hankintamääristä ja kustannuksista. Palvelujen hankintaa seurataan käytettävissä olevien sähköisten järjestelmien avulla.

Sopimuskauden aikana tehtävän sopimuseurannan lisäksi sopimuksen päättyessä on tarpeellista arvioida sitä, miten sopimuksen toteuttaminen on onnistunut ja mitä tulee ottaa huomioon valmisteltaessa mahdollista uutta sopimusta (esimerkiksi miten sopimuksen osapuolet ovat toteuttaneet sopimusvelvoitteensa, miten sopimuksen tavoitteet on saavutettu, mikä sopimussuhteessa oli onnistunut ja mitä olisi kannattanut tehdä toisin).

Sopimusmuutokset

Sopimusehtoihin voi olla tarve tehdä muutoksia sopimuksen voimassaoloaikana. Hankintasopimukseen tehtävät muutosehdotukset tulee aina arvioida hankintalain 136. §:n perusteella. Jos sopimusmuutoksia tehdään, on ne tehtävä

sopimuksessa sovitulla tavalla kirjallisesti. Kilpailuttava yksikkö julkaisee sopimusmuutoksista sopimusmuutosilmoituksen kohdan 4.2.2 mukaisissa tapauksissa.

4.3.1 Option käyttöönotosta päättäminen

Optioiden käyttöönotto voi perustua hankintalain 41.2 §:ään eli lisäpalveluun suoraan hankintaperusteena tai hankintasopimuksen/tarjouspyyntöasiakirjojen nimenomaiseen kirjaukseen. Mikäli kyse on ensin mainitusta tilanteesta, option käyttäminen on mahdollista, jos sen arvo on huomioitu hankinnan ennakoitussa arvossa ja se otetaan käyttöön kolmen vuoden kuluessa sopimuksen alkamisesta. Jos taas on kyse jälkimmäisestä tilanteesta, option käyttöönottamisesta päätetään sen mukaisesti, mitä hankintasopimukseen on kirjattu. Option käyttöönotosta päättää hallintosäännön mukaisesti toimivaltainen taho.

5 HANKINTA-ASIAKIRJOJEN KÄSITTELY

Hankinta-asiakirjat laaditaan hyvinvointialueen kilpailuttavassa yksikössä tai toimialueella. Hankinta-asiakirjojen laadinnassa käytetään standardoituja ja yhtenäisiä asiakirjapohjia ja malleja, kun hankinnan kohteen ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaiset mallit ovat saatavissa. Hankinta-asiat avataan ja hankinta-asiakirjat arkistoidaan hyvinvointialueen asianhallintajärjestelmässä erillisen intranetissä olevan ohjeistuksen mukaisesti (hankintaprosessin asianhallinta-ohje). Mikäli asiakirjat sisältävät liike- ja ammattisalaisuuksia, on ne merkittävä erillisiksi salaisiksi liitteiksi.

5.1 Asiakirjojen julkisuus, salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Hankintalain 138. §:n mukaan hankinta-asiakirjojen julkisuudesta noudatetaan julkisuuslain säännöksiä. Julkisuuslakia sovelletaan asiakirjojen julkisuuteen, asiakirjoista perittäviin maksuihin, asianosaisen tiedonsaantioikeuteen ja hankintayksikön palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuteen. Julkisuuslakia sovelletaan myös muiden kuin asianosaisten oikeuteen saada tietoa tarjouskilpailun asiakirjoista. Julkisuuslaissa säädetään asiakirjan julkisuuden määräytymisestä (6. §), tiedonsaannista julkisesta asiakirjasta (9. §), asianosaisen oikeudesta asiakirjaan (11. §) sekä tiedon antamisesta asiakirjasta (13.–14. §).

Julkisuuslain 6. §:n 1. momentin 2. kohdan mukaan tarjouspyyntö liiteasiakirjoihin tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu tai muulla tavalla varmennettu. Sen sijaan tarjouksen täydennyspyyntö ja tarjousasian käsittelyä varten annetut selvitykset tulevat julkisiksi vasta, kun asiassa on tehty hankintasopimus (julkisuuslaki 6. § 1. momentti 3. kohta). Osallistumishakemukset, tarjoukset sekä muut näihin liittyvät asiakirjat tulevat niin ikään julkisiksi, kun hankintasopimus on tehty. Edellä sanottu ei koske salassa pidettäviä tietoja (julkisuuslaki 7. § 2. momentti). Hankintapäätös tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu tai muulla tavalla varmennettu (julkisuuslaki 6. § 1. momentti 8. kohta). Sama koskee avauspöytäkirjaa.

Edellä kerrotussa on kyse niin sanotusta yleisöjulkisuudesta, josta on erotettava asianosaisjulkisuus. Asianosaisella on oikeus saada tieto tarjouksesta esimerkiksi muutoksenhakua varten jo ennen sen tuleamista yleisöjulkiseksi. Käytännössä tarjouskilpailuun osallistuneella (=asianosainen) on oikeus saada tarjousasiakirjat nähtäväkseen hankintapäätöksen tekemisen jälkeen pois lukien salassa pidettävät tiedot, esimerkiksi liike- ja ammattisalaisuudet.

Kaikki hankinta-asiakirjat liikesalaisuuksia lukuun ottamatta tulevat julkisuuslain nojalla julkisiksi, kun hankintasopimus on tehty. Hankintalaki edellyttää, että hankintasopimus tehdään kirjallisesti. Yleensä sopimus tehdään erikseen ja sen syntyminen määräytyy oikeustoimilain mukaisesti.

Tarjouskilpailuun osallistuneen tarjoajan antama kokonaisvertailuhinta on julkinen. Tarjoukseen liittyvän kokonaishinnan lisäksi myös yksikköhinnat ja hintaerittelyt saattavat tapauskohtaisesti olla asianosaisjulkisia, jos tarjouskilpailun voittaja on valittu näiden tietojen perusteella. Hankintakilpailuun osallistuneilla tarjoajilla ja muilla asianosaisilla on oikeus saada tieto myös muista tarjousten vertailuun ja päätöksen tekemiseen vaikuttaneista keskeisistä seikoista, jotta heillä olisi mahdollisuus tarvittaessa hakea muutosta päätökseen. Asianosaisella ei kuitenkaan ole oikeutta toisen tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin. Tarjoajan pyytäessä toisten tarjoajien tarjousasiakirjoja tai niissä olevia tietoja, suositeltavaa onkin pyytää näiltä erikseen näkemys siitä, sisältävätkö pyydetyt tiedot liikesalaisuuksia. Hankintayksikkö arvioi tämän jälkeen itsenäisesti tietojen luovuttamisen. Käytännössä sellaisia tietoja, jotka tarjoaja on perustellusti määritellyt liikesalaisuuksikseen ei ole suositeltavaa luovuttaa. Jos tietoja ei luovuteta tai ne luovutetaan vain osin, tietoja pyytäneelle tarjoajalle on ilmoitettava kieltäytymisen syy (liikesalaisuuksien suoja). Tietoja pyytäneellä tarjoajalla on pyynnöstä oikeus saada asiasta julkisuuslain mukainen muutoksenhakukelpoinen päätös. Jos asia on vireillä markkinaoikeudessa, voidaan asiakirjojen luovuttamista koskeva asia jättää markkinaoikeuden harkintaan.

Hankintaviranomainen ei saa ilman asianosaisen suostumusta käyttää oikeudettomasti tietoja, jotka liittyvät tarjouksen tehneen elinkeinonharjoittajan liike- tai ammattisalaisuuteen. Vastaava kieltäminen koskee muita näihin verrattavia tietoja, jos tällaisen tiedon ilmaiseminen saattaisi aiheuttaa elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa (julkisuuslaki 24. §).

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintasopimusta koskeva jälki-ilmoitus ei saa sisältää tietoja, joiden julkaiseminen olisi yleisen edun vastaista tai saattaisi vaarantaa luottamuksellisten liiketietojen säilyttämistä, perusteltuja kaupallisia etuja tai tervettä kilpailua.

Hankinnan kilpailuttanut yksikkö antaa tiedon hankinta-asiakirjoista. Tarvittaessa asiakirjat ovat pyynnöstä erikseen sovittavana ajankohtana nähtävissä hankinnan kilpailuttaneessa yksikössä.